

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (392)
je številka
tedaj vam s prihodnje
številko našega lista po-
stebe naročnina. Prosi-
mo, ponovite je takej.

Štev. (No.) 391.

Chicago, Ill., 9. marca March 1915.

Leto (Vol.) X.

Poglavje iz sedanjih dni.

Kakor gadi so začeli pihati nekateri samo-
zvani generali, ker ni na njih ukaz za Slovensko
Ligo vse padlo na kolena, da bi molilo nove ma-
like. Po nekaterih časopisih se je že pričela gnoj-
na sirovost, katero smatrajo zmerjalci za "od-
ločnost" ali za "radikalizem," moteči se v teh
pojmih prav tako kakor v nešteti drugih.

Na nas ne napravi tako pijano zabavljanje
niti najmanjšega vtiska, zakaj psovka še nikdar
ni bila argument. In žalitev zbesnega človeka
ni žalitev.

Z argumenti smo se še vedno radi pomenili
in po našem mnenju so take debate le zdrave.
Umstveni boji so bili še vedno plodoviti; ampak
umstveni so morali biti. In strani ligašev pa opa-
žamo prav malo takega orožja, zato pa tem več
golid in gnojnice.

Ali če mislijo nekateri mogotei, da nas s tem
uženo v kozji rog, se zelo motijo. Kajti mi ima-
mo svojo nalogo, ki nam jo diktira naše prepi-
čanje, naš program in koristi proletariata, pa jo
bomo izpolnjevali do konca.

Na sumničenju, ki so ga začele raztresati ne-
katere podle duše, se nam ni treba ozirati. Saj
ni "Proletarec" skrit; vsakdo ga lahko čita; in
kdor ga čita takega, kakršen je, ne pa da mu
podtika, česar v njem ni, mora razumeti naš pro-
gram, našo taktiko in našo pisavo.

Duševne revčke, ki piskajo, da podpiramo
Avstrijo, moremo le obžalovati. "Proletarec" je
bil prvi slovenski list v Ameriki, ki je opisal gre-
he oficijelne Avstrije, iz katerih se je izemila se-
danja vojna. Takrat večina ameriških slovenskih
listov še ni vedela, na katero stran naj bi sto-
pila, in ravno "največji" so se gugal semintja
kakor tista žival v basni, ki je imela na desni in

na levi po en otep sena, pa ni vedela, kje naj bi
pokusila.

Ne ene besede ni bilo v "Proletarcu," ki bi
se mogla tolmačiti kot zagovor oficijelne Av-
strije.

Ali nekateri kratkovidneži menijo, da ne mo-
re biti v tej vojni za človeka drugega stališča ka-
kor za Avstrijo ali pa za zaveznike. In če nisi za
Avstrijo, moraš blatiti neslovenske narode, zmer-
jati Nemce, pljuvati na Madjare. To je zanje me-
rilo. Če ne opusješ Nemcev kakor steklih psov,
si "izdajalec."

Vraga! Kakšen izdajalec? Izdajalec česa in
čega?

Mi bi bili izdajalci edino tedaj, če bi storili
kaj protisocialističnega. O tem pa ne morejo bi-
ti sodniki naši nasprotniki, in zavedamo se tudi,
da nismo zagrešili nič takega.

Ali mi si tudi ne damo vzeti pravice, da se
imenujemo Slovenci. In če se naši nazori ne strin-
jajo z mišljenjem drugih, nismo zato nič slab-
ši Slovenci. Prav zato, ker smo Slovenci, pa sma-
tramo tudi za svojo dolžnost, da obvarujemo svo-
je rojake dejanj, ki jim morajo po našem prepi-
čanju le škodovati.

Dosedanji razvoj ligaškega vprašanja pa je
že sam pokazal, da je bila diskusija, ki smo jo
mi pričeli, zelo koristna in zato tudi potrebna.

Treznim ljudem, ki mislijo brez predsodkov
in sodijo po dejstvih, bi eno priporočili: Čitajo
naj slovenske časopise zadnjih par mesecev. In
potem naj nam kdo pove: Kaj hočejo pravzaprav
ligaši?

Temu, kar označuje en list kot cilj Lige, na-
sprotuje drugi, ki jo tudi zagovarja. Ali v enem
in istem listu je en članek v nasprotju z drugim.

Česa nismo vse čitali?

Liga pošlje zastopnika na mirovno konfe-
renco.

Liga odnese spomenice poslanikom držav, ki
se vojskujejo z Avstrijo.

Liga ne bo ničesar zahtevala, ampak prosi-
la bo.

Liga hoče zedinjenje Jugoslovanov v skupno
državo.

Liga hoče avtonomijo Slovencev.

Liga hoče enakopravnost Slovencev v Av-
striji.

Liga pričakuje osvoboditev Slovencev od
Rusije.

Liga nabiraj denar, da se pokrijejo stroški
spomenice, deputacij itd.

Liga naj nabira denar, da bo podpirala ro-
jake v starem kraju.

Nismo li čitali vsega tega in še več drugega,
tako da je nasprotij cel kup? Kaj torej hoče
Liga?

Naj se nam ne odgovarja: Ustanovimo jo,
potem se že zmenimo, kaj hočemo. Tako se usta-
navlja veteransko društvo, in še njegovi člani ve-
do, da hočejo nositi uniformo in hoditi za pogre-
bi. Organizacije se snujejo zaradi ciljev. Naj-
prej je treba jasno vedeti, kaj se hoče. Potem se
lahko pravi ljudem: To in to nameravamo; če
odobravate to, se nam pridružite.

Od tistega časa, ko smo mi pričeli debato,
so se prvipompozni nameni Ligašev v listih ne-
verjetno skrčili. Ni li to najboljši dokaz, da je
bilo treba pokazati na teatralnost, s katero se je
ta akcija pričela? In ni li res, da se pravi izro-
čati narod blamažam, če se stopa pred svet z gro-
movitimi frazami, z velikanskimi programi, in
kadar se prisili svet, da gleda na nas, moramo

priznati: Parturiunt montes, nascitur ridiculus
mus?

O, radi verjamemo, da jih je med Slovenci
v Ameriki veliko, ki bi radi videli uresničeno na-
rodno avtonomijo, drugi zedinjeno Slovenijo, tre-
tji Jugoslavijo. Tudi mi bi radi videli jugoslo-
vansko republiko. Pa je tudi dosti takih, ki bi se
radi šli pretepat za Avstrijo, in Veleerbi so tu-
kaj in Velehrvate. Ne izhaja li Ameriški Slove-
nec, ki je ves črnorumen in Narodni List, ki je
že pohrustal vso Srbijo?
Združitev in narodna neodvisnost taka igrača, da
nam ni treba za to nič drugega kakor Lige v A-
meriki? Kdo sme varati narod z bajko, da pri-
haja krvavi carsovobaj Slovence? Kdo se sme
lagati, da mislijo velesile bolj na naše kakor na
svoje interese?

Agitacija na taki podlagi omogoča velike be-
sede; ali velike besede še nikakor niso znamenje
moči. A kar mora ljudstvo v prvi vrsti vedeti,
je to, da mora samo biti močno, če hoče kaj do-
seči. Zato se ne sme opajati, ampak čim resnej-
ši je položaj, tembolj se mora navajati na trez-
nost in na sistematično delo.

Zato naj gadi sikajo, kolikor jih je volja, mi
bomo vršili svojo nalogo in prepričevali ljud-
stvo, da se mora zanašati nase in na svojo moč;
čim se zanaša na kaj drugega, je že ogoljufano,
ker je odvisno od onega, na kar se zanaša.

In nikdar ne bomo dovolili, da se zasujejo
ljudstvu oči s peskom in se potem težno prepelje
preko vode. Opraviti imamo z delavei. Sovražnik
delavstva po vesoljnem svetu je kapitalizem.
Boj proti kapitalizmu je za delavstvo najnujnej-
ši, najvažnejši. Kdor ga hoče odvrniti od tega
boja, je kapitalističen hlapec in škodljivec delav-
stva.

Zdaj se torej jasni.

Zakaj se snuje "Slovenska Liga?"

Dolgo so slepomišili s frazami, od katerih pri-
čakujejo, da bodo imele v sedanjem času sugestiv-
no moč. Na vsa vprašanja so odgovarjali danes
tako, jutri drugače, in pojutrnjem so se zopet
zvrli na drugo stran.

Zdaj so naposled pokazali pravo barvo: Vse
združevanje Jugoslovanov, vse reševanje naroda,
vsi visoki nacionalni ideali so humbug; pravi na-
men je ustanovitev politične organizacije, o kateri
pa zopet nočejo povedati, kakšna da bo.

Razodel je to tajnost "Glas Naroda" v štev.
49 z dne 1. marca. In nam je popolnoma prav, da
so gospodje naposled povedali, kar so ves čas ta-
jili; drugega nič ne zahtevamo kakor jasnost.

Ali Herkuli, ki so se lotili tega dela, bi vendar
še nadalje radi v kalnem ribarili in spekulirajo
z lahkovernostjo in nerazsodnostjo ljudstva, ki
ga po svoji navadi podcenjujejo. Kdor snu-
je politično stranko, je namreč dolžan povedati,
kakšen je njen program. Na to pa so ligaški očetje
zopet pozabili, misleči da je dovolj, če nekaj za-
pajo o reprezentaciji in o celokupnem narodu.

No, take fraze ne nadomestijo manjkajočega
programa in so prosto slepilo.

"Slovenska Liga" bo politična organizacija.
Dobro. Vsakdo ima pravico, da snuje organiza-
cije, kakršne hoče. Ali če je Liga politična, potem
je predznanost, ako govore gospodje o reprezenta-
ciji celokupnega naroda, kajti politična organi-
zacija ne more reprezentirati nikogar kakor svoje

člane, in organizacija, ki se postavlja na politično
stališče, dokumentira s tem strankarstvo ter se
sama odreka vsakega zastopanja kakšne celokup-
nosti.

"Glas Naroda" pravi, da Liga ne bo stranka,
kakršne so v stari domovini. To verjamemo. Kajti
v Ameriki se ne more voditi avstrijska, kranjska,
štajerska politika. Stranka, ki hoče v Ameriki ži-
veti, ne pa le eksistirati na papirju, se mora baviti
z ameriškimi razmerami, z ameriškimi dogodki, z
ameriškimi vprašanji, z ameriškimi volitvami.
Torej ne more biti taka, kakršne so stranke v
Evropi.

Ali s tem, da se pravi, kakšna stranka ne bo,
še ni povedano, kakšna da bo. In to je važnejše.
To je sploh prva naloga politične stranke, ki stopa
v življenje. To je dolžnost onih, ki predlagajo u-
stanovitve organizacije.

Zakaj začetniki Slovenske Lige ne povedo
tega?

"Glas Naroda" pravi, da smo uganili, kaj se
namerava. O, ni se zmotil. Seveda smo videli, kam
pes tava moli, zato se tudi nismo dali zmešati z de-
klamacijami o osvoboditvi stare domovine. Pa tu-
di sedaj ugrabimo še marsikaj, česar se gospodje
ne upajo povedati, ker se opravičeno boje, da bi
prehitro doživeli blamažo, če bi že zdaj prišli z vso
resnico na dan.

Ampak tudi dosedanje priznanje je nekaj
vredno. Kdor ima možnost, mora po konstataciji
iz New Yorka razumeti, da gre za strankarstvo.

Pod tako zastavo je pa združevanje naroda
absolutno nemogoče; kajti stranke imajo namen,
da ločijo tisto, kar ima neenake interese in neena-
ke nazore. Politična stranka lahko združuje enake
interese in enake misli, ne pa celih narodov.

Ves čas so gospodje pravili, da hočejo z Ligo
ustvariti nekaj, kar bi obsegalo vse Slovence. Če
bi bilo to resnično, bi morala biti Liga popolnoma
nepolitična in baviti bi se smela izključno z rečmi,
ki se ne dotikajo nobenih strankarskih vprašanj.
Morala bi biti nekakšna rahla vez, ki ne bi niko-
mur branila, da ostane zvest svoji stranki; morala
bi biti družba, v kateri je socialist lahko socialist,
klerikalec lahko klerikalec, demokrat lahko de-
mokrat, republikanec lahko republikanec i t. d.

Toda Liga bo politična organizacija. Torej ji
ne more pristopiti nihče, ki pripada kakšni obsto-
ječi politični stranki, ako se ji noče izneveriti.
Kajti na dveh stolah ni mogoče sedeti in nobena
stranka na svetu ne bo trpela, da bi pripadali
njeni člani še kakšni drugi stranki.

Ne vemo, če so gospodje imeli jasen namen,
da to povedo; ampak hote ali ne hote so povedali,
da za socialisti ni prostora v Ligi. Česar pa sedaj
gotovo še niso mislili povedati, povemo mi: Liga
se snuje kot organizacija proti socializmu.

Seveda ima tudi to pravico. Ampak pošteno
bi bilo, da bi to priznala. Če noče razobesiti svoje
prave zastave, nam je tudi vseeno; ali mi zaradi
tega ne bomo slepi.

Tolmač Lige v "Glasu Naroda" pravi, da se
ne misli na trenutno akcijo, ampak na nekaj traj-

nega. Dobro. Če hoče biti organizacija trajna, mo-
ra biti pripravljena na trajno politično delovanje.
Komu pa hočejo gospodje natveziti, da se more
politična stranka v Ameriki trajno baviti z vpra-
šanji v deželah onkraj luže, pa trajno ignorirati
ameriške razmere? Liga hoče biti trajna organi-
zacija, torej bo morala biti ameriška organizacija.

Gospodje, ki so zasnovali ta načrt, že razu-
mejo, da je tako. Naravno pa je, da ta politična
organizacija ne bo socialistična. Saj je sicer ne bi
bilo treba, ker je Jugoslovanska Socialistična Zve-
za že štiri leta na svetu. Nova politična organiza-
cija mora biti torej protisocialistična.

Čimbolj gospodje to doslej taje, tem jasneje
je, da je tako in da ne more biti drugače.

Razumljivo nam je to popolnoma. Razredni boj
presega mnogim gospodom. Ali nerodno je to na-
ravnost povedati v deželi, v kateri je skoraj vse
slovensko ljudstvo delavsko in si zaradi tega vsi
časopisi nadevajo delavsko ali pa celo socialistič-
no ime. Kar je sitno naravnost, bi radi dosegli po
ovinkih. In nacionalni interesi Slovencev so vaba,
s katero hočejo speljati ljudstvo na svojo pot.

Iluzije bodo kmalu pri kraju; njih usoda je
vedno kratkotrajnost. Potem se bodo pokazala
suha dejstva v vsej nagoti; in vprico njih se bo
iztrezil marsikdo, ki se sedaj še opaja ob frazah.

Bajke o celokupnosti naroda je pa že sedaj
konec. Kajti če bi jo bili gospodje resno hoteli, bi
bili poiskali sredstvo, ki spaja, ne pa onega, ki
mora razdvajati.

Česa naj iščemo v Mehiki?

Zedinjene države imajo vsakovrstne pregrevance
zaradi evropske vojne. Ene jim delajo države,
ki se koljejo, druge jim pripravljajo domači špe-
kulanti, ki bi radi čimveč dobička iztlačili iz voj-
ne. Nemčija razglasa blokado Anglije, Anglija
objavlja blokado Nemčije; kamor pomoli ameri-
ška trgovina svojo roko, povsod je pripravljena
kakšna zanka. Note se pošiljajo iz Washingtona
v Berlin in London, iz Berlina in Londona v
Washington. Sitnosti in brige na vseh koncih in
krajih.

Doma se porajajo druge nerodnosti zaradi
vojne. Rezervni častnik nemške armade razstre-
ljuje kanadske mostove. Drug nem. rezervist dolži
mornariškega atašeeja pri nemškem poslaništvu v
Ameriki Boy-Eda, da ga je hotel s prislepjarjenim
ameriškim potnim listom poslati kot špiona v Ev-
ropo. Novi zapletljaj!

Roosevelt je že videl načrte dveh evropskih
velesil za napad na Zed. države. Povedal sicer
ni, kateri državi sta to; ali kdo ne bi verjel Roo-
seveltu, če pravi, da je kaj videl? Zato "žrtvuje"
svoje štiri sinove za armado. Od stoterih strani
prihajajo klici, da se moramo pripravljati za voj-
no, tako da se pametni ljudje že komaj branijo
tega navala.

Ali vodje ameriške politike v Washingtonu
so tiči, ki se ne ustrajajo nobenih težav, ampak
jih še sami iščejo.

Mehiko! — Odkar je Wilson odpoklicaj ame-
riške čete iz Vera Cruza, je bilo tiho in mislili
smo, da bomo zdaj imeli mir s to rečjo. Saj je vla-
da razglasila, da smo tudi napram Mehiki nev-
tralni.

Toda naenkrat se moramo zopet silno zani-
mati za ondotne stranke, za ondotne boje, za on-
dotno anarhijo, sploh za Mehiko. Državni tajnik
Bryan izjavlja, da je ondotni položaj zelo slab,
predsedniku Wilsonu se zdi situacija tako resna,
da je odgodil svoje potovanje v San Francisco
na svetovno razstavo za nedoločen čas, in v ofici-
elnih krogih že govore o skupni ekspediciji Zedi-
njenih držav in takozvanih Abecednih držav juž-
ne Amerike v Mehiko, na ta način, kakor so po-
slale velesile ob času bokserske vstaje ekspedicijo
na Kitajsko.

Položaj v Mehiki gotovo ni tak kakor v nebe-
sih. Vojskujejo se in ropajo, konfiscirajo, delajo
vjetnike, in marsikaj se zdi človeku tam anarhič-
no. To so splošna dejstva; o katerih ni dvoma.
Kako je v resnici s posameznostmi, tega pa nihče
natančno ne ve. Kajti če je v časnikarskih ve-
steh o evropski vojni polno laži, jih je v vesteh
o mehiških dogodkih razmeroma še več.

Prijetno najbrže ni v Mehiki. Toda še mar-
sikje na svetu ni prijetno, pa washingtonska poli-
tika vendar ne vtika v vse neprijetne reči svojega

nosu. Zakaj naenkrat zopet v mehiške? Kaj
nas srbe mehiške zadeve?

Prud kratkim so na zapadu odkrili zaroto
ameriških kapitalistov, ki so pripravljali pravo
oboroženo ekspedicijo v Mehiko. Seveda bi se s
tem predzno kršila nevtralnost Zedinjenih držav,
ali kapitalisti se niso še nikdar zmenili za take
reči, ako je šlo za njihove interese. Ko je vlada
izvedela, kaj se godi, je morala seveda nastopiti.
Preiskava se razvija počasi; ako bi bili kakšni
stavkarji v preiskavi, katerim je namenjena ostra
sodba, bi šla stvar najbrže hitreje.

Ali če Zedinjene države ne morejo trpeti, da
bi z njih vednostjo privatne osebe rekrutirale vsa-
kovrstne vagabunde, organizirale vojsko in z njo
napadale sosedno državo, vendar ne pozabijo, kaj
so dolžne kapitalistom. Zedinjene države prizna-
vajo, da je položaj v Mehiki "zelo slab," "zelo
resen," in so pripravljene same aranžirati ekspi-
dicijo, katere ne morejo dovoliti privatnim kapi-
talistom.

Boji trajajo v Mehiki že ves čas; nepreneh-
oma se napadajo vojske sovražnih strank, predse-
dniki se nastavljajo in odstavljajo, ljudje se za-
pirajo, železnice se razdirajo, in v glavnem je pro-
gram teh zabav vedno enak.

Ali Zedinjene države so izhajale, preden so
poslale vojske v Vera Cruz; izhajale so, ko so se
vojaki vrnili iz Vera Cruza. Čemu se je zdaj tre-

ba vznemirjati? Kakšni ameriški interesi so zdaj
prišli v nevarnost? In kaj naj se doseže s paname-
riško ekspedicijo?

Nič se ni izpremenilo; le kapitalisti, ki ima-
jo svoje interese v Mehiki, so postali nepotrpežli-
vi. Njim gre za milijone; petrolejski profiti, zem-
ljiški profiti in še razni drugi profiti so v nevar-
nosti in zato morajo Zedinjene države postati ner-
vovne in zato mora severna in južna Amerika mo-
bilizirati.

Prav nobenega drugega vzroka ni za razbur-
jenost v Washingtonu. Prav brez skrbi bi se
predsednik Wilson lahko odpeljal v San Francis-
co. Prav gotovo ne bo medtem ne Carranza ne
Villa ne Obregon napadal Zedinjenih držav.

Karkoli bi se storilo proti Mehiki, bi bilo le v
interesu velekapitalistov, ki izkoriščajo ljudstvo
v Zedinjenih državah in bi radi dobili še v Me-
hiki širše polje za izkoriščanje. Oni bi najrajši vi-
deli, da se dežela anektira. Dobiček bi imeli oni.
Žrtve, denarne in krvne, naj nosi izkoriščano
ljudstvo.

Kapitalist v najbolj absolutistični monarhiji
je bolj svoboden kakor delavec v najbolj demo-
kratični republiki.

Kako se more človek, ki ljubi ruski narod,
navduševati za glavnega krvnika tega naroda?

GOSPODIN FRANJO.

ROMAN—SPISAL PODLIMBARSKI.

"Stoj, Trkulja, zdaj ni časa, drugikrat mi razložiš svoje bolečine!" Vilar se je ozrl, pričakujoč še od druge strani odgovora na svoje vprašanje.

Zdajci se je oglašil na drugem koncu skupščine visok mož, oni Batinič, ki ga je bil Trkulja izpodbujal, naj govori. Sunkoma mu je vrela trda beseda iz ust. "Preteklo je pet mesecev in na našo prošnjo nismo dobili odgovora. Pritožba raje-siromakov nič ne izda v Sarajevu, zanjo nimajo lepe besede. Dobro vedo, da so vsi ti drvarji sužnji zaslužka in vsakdanjega kruha. No, naj ne napenja preveč strune, da ne poči. Trkulja govori v okoliših, ker je vezan na svojo rodbino in bi rad tukaj umrl, a mi, ki nismo navezani, ti povemo maravnost, da zapustimo delo vsi in ga pojdemo iskati v Srbijo in Rumunijo, ako se Trkulji ne prekliče odgovod. Ako noče zlo od tebe, beži ti od zla — pravi naša prislovica in po njej se hočemo ravnati." Vsenakrog so pritrdjevale glave, in fesi so se gibali kakor evetoc mak ob vetru.

Mirno je povzel Vilar: "Ne vem sicer določeno, toda zdi se mi, da je imela vaša prošnja ta učinek, da so mene poslali semkaj. Čital sem jo pri deželni vladi v Sarajevu, kjer so mi naročili, da spravim zadevo z vašo hrano kolikor mogoče v red. Vlada me je tudi pooblastila, da smem sprejemati in nastavljam delavce po svoji uvidnosti. Vsalet te pravice sprejemam Trkuljo Iva po preteku desetih dni nanovo v službo. Tega vlada ni dovolila, da bi si sami nabavljali živila, ker je s kontraktom vezana na liferanta in ker se boji, da bi si sami ne privoščili tiste krepke hrane, ki je potrebna pri vašem težkem delu. Tudi ste ji predalec od mesta. Zato ostane stvar pri starem, no odločno hočem pritrditi na liferanta zaradi cene. S tem je stvar končana in zdaj hajdi vsak na svoje delo!"

Drvarji so se počasno razhajali. Spotoma so postajali in se ozirali na novega gospodarja, ki se jim je močno prikupil. Drugače je govoril, nego so bili vajeni slišati gozdarjevo besedo.

"Gospod inženir, bodi se, da zanaprej ne bo mogoče vzdrževati roj pri nas. To so ljudje sirovih značajev, in ako jim človek le enkrat popusti, onda gre vsa disciplina k vragu," je rekel Gajer, stoječ ob inženirjevi strani.

"Vi ste bili gotovo vojak."

"Bil. Zato vem, kaj je disciplina."

"Med vojaki in delavci je razloček: oni po večini prisiljeni prisegajo in služijo, ti pa so svobodni ljudje, ki zapuste delo, kadar hočejo. Treba je drugače ravnati z njimi. Prosim, spremite me v kolibo! Rad bi si jo ogledal."

Po vsej dolgotosti kolibe je stala primitivna miza, sestavljena iz obsekanih vej; takšne so bile tudi klopi. Ob straneh je bila nastlana slama in listje za ležanje. V steni so bili zabiti žebelji za obešanje obleke. Tu in tam si je pritrdil delavec tudi majhno polico k steni. V kotu je bilo s pregrinjalom oddeljeno in zastrto prebivališče. Vilar je korakal naravnost proti kotu ter odgrnil zastor. Ko je bil zagledal na lično sestavljeni mizi napel izpraznjeno čašo ter kakšnih pet zlatoglavih steklenic, na tleh poleg slamnice pa baš toliko že obglavljenih in praznih, je pomajal z glavo, se nasmehnil in zamrmral: "Ruski vjetiki."

"To je vaše letovišče?"

"Moje."

"Po čem plačujete te zlatoglavke?"

"Te so od našega liferanta."

"Vem, od Samojla. Ceno bi mi povedali, da si jih nabavim tudi jaz."

Gajer je začutil nekaj toplera pri ušesih: odmev, ne vesti, ampak strahu je udaril tjakaj. Izkušajoč potlačiti neznan glas, je nerodno dejal: "Ako ugodno, gospod inženir ... čašico —"

"O, ne pijem, dokler ne vem cene. Mačka v vreči ne kupujem. Jaz pijem in jem samo ono, kar morem plačati."

Zdaj je Gajer spoznal, kam meri zbadljivo-ironski namig inženirjev. Kakor bi se bilo nekaj utrgalo v njem in kakor da mu grozi pogin, takoj ga je pretreslo. Zbral je svoje misli in se postavil v vojaški postoj, topo in malodušno zroč nasprotniku v oči. Ni tako plašljivih ljudi, kakor so stari vojaki. Dolgoletna disciplina jim je umorila čut samozavesti in ob najmanjšem pogrsku, kadar pride na dan, jih navda smrten strah.

Pri odhodu je pogledal Vilar še enkrat na steklenice ter rekel s poudarkom: "Novi red bo treba začeti z novo disciplino. Pri glavah je treba uvesti."

Pod kolibo je obsekaval delavec močno bukev; temu je velel, naj ga spremlja in mu kaže stezo, ki drži v Volčji Dol k drugi partiji delavcev. Stez je bilo več, ker delavci iz Volčjega Dola so hodili v Medvedji Dol spat in po hrano. Prvi je bil od drugega dobre četrte ure oddaljen. Steze so se vile med grmadnim štorovjem in vejejem zdaj po mehki bregoviti zemlji, zdaj po mahovitem skalovju. Mestoma je bila ta golava po nalivih razorana in razjedena, zato ni bilo mogoče spešno stopati po njej. Vilar je naletel na mnogo pepelišč, kjer so drvarji pozimi pod preperelim drevesom, padlim v nevihti ali vsled starosti, zanetili ogenj, da so se ogreli. Ponekod je iz njih še poganjalo mlado rastline, drugod je puhtel iz njih še duh smodišča. Ožgana hosta, ogoreli hlodi, posušene grmičje, to je bilo vse, kar je ostalo od pragozda na izkrčeni goličavi, iz katere so moleli skalnati grebeni. Korenito je posogel človek v stvarstvo prirode. Tudi nad krčevino se je razprostiral še pragozd, pa gori takrat še ni prodiral drvar, najbrž zato ne, ker ni do bil vode za splav, zakaj Oskova je izvirala v mo-

čnem pramenu nedaleč od kolibe, tam kjer so prvič zapele sekire.

Na polpoti mu je prišel naproti Bierkopf, ki je šel iz Volčjega Dola. Ko bi bilo mogoče, stopiti kam na stransko stezo, gozdar bi bil napravil velik ovinek, samo da se ogne Vilarju — to je ta zapazil. Bierkopf ga ni ogovoril, obrnil pa se je k njegovemu spremljevalcu, rekoč: "Kaj ti tukaj hodiš?"

"Stezo kažem gospodu."

"Si se ponudil — a? Ti se rad odtegneš delu. Pazi!"

"Jaz sem ga poklical," se je ozlovoljil inženir. "No sedaj se lahko vrne." Potem je vprašal: "Kdaj lahko prevzamem administrativne knjige? Rad bi se čim prej poglobil v poslovanje."

"Popoldne vam jih pošljem po služabniku. Tudi denar priložim, kar ga je ostalo. Vse je v redu. Kar se tiče vašega poslovanja, so vam itak že vse razložili v konaku, zato meni ne bo treba kaj pristaviti."

"Vem, da je treba k Samojlu dvakrat ali trikrat na teden pošiljati voz po meso in druga živila in da moram vsakih deset dni v Tuzlo po denar."

"Vse drugo stoji črno na belem v računskih knjigah."

"Gospod gozdar, ali ne bo ta gora kazala nekega lica kraškega pečevja, ker je vse tako na gol posekano in pomandrano," je pozvedoval inženir, glede po goličavi. "Z drevjem ste kar pometli."

"To je moja stvar," je pikro odgovoril gozdar z izrazom sovražnosti v pogledu.

"O, prosim, nikakor se nočem vmešavati v vaš delokrog, ampak skromna prijazna pripomba brez osti pouka in očitka mi bo pa vendar dovoljena." Gozdar se je odurno nasmehnil. Vilar je šel dalje.

Volčji Dol so drvarji imenovali ravno uselino, na kateri je izvirala pripora, ki je po žlebovih odvajala hlode k Oskovi. Tudi tu je inženir sklical delavce, ki so ob paznikovi odsotnosti kazali še več nezadovoljnosti nego oni v Medvedjem Dolu. Posebno so se pritoževali zaradi Gajerja, kako okrutno ravna z njimi. "Svaka sila do vremena!" so vikali eni, drugi: "Bog ne plača svake subote, a on plača," in tretji celo: "Bolje je, da nas dušmani gaze mrtve nego žive!" Trde so bile te besede kakor skalnata plast. Rohneli so, da jim paznik nalaga denarne globe in jim trga pri plači, da jih zmerja in predlaga za odpust od dela. Vilar jim je obljubil dalekosežno podporo in pomoč: dnino bo sam delil, skrbel bo za cenejšo in boljšo hrano, sam bo sprejemal delavce in z njimi ravnal pravično in človekoljubno. Hvaležno so zrl na dobrega gospoda, ki jim toliko obeta. Ko se je odslovil, jim je zaklical: "Bogu božje, caru carevo, pa mirna Bosna!"

Povratno pot je ubral kraj pritoka po zelo strmi stezi. Pletel se je po gradioznem gozdu, zdelo se mu je, da se mu duša širi v sočutju do drvarjev-trpinov. Vso pot je nekaj toplega obvevalo njegovo sree.

Bierkopf administrativnih knjig in aktov ni poslal po služabniku, sam jih je prinesel proti večeru v Vilarjevo sobo. Namršil in razčutil je laze, obrvi in zalize, kolikor mogoče je stisnil ustnice in zbulil oči, kar je kazalo, da se je silno razburil. Razdražen je zabrusil knjige na mizo. "To je vaše, gospod inženir, uredite si po svoje! Ali to vam povem, da vam ne dovolim zadrževati drvarjev pri njih poslu, sklicevati jih na skupščino, hujskati jih na predstojnike, sploh; politiko uganjati z njimi."

Vilar je stopil bliže k njemu. "O politiki jim nisem govoril, a povedal sem jim, da se bo pošteno in pravično ravnalo z njimi. Sklicem sem jih, ker bom imel opravka z njimi in jih moram spoznati. Nikakor se ne smete vznemirjati, gospod gozdar, nisem prišel kot sovražnik pod to streho, tudi ne kot predstojnik, ampak kot enakoveren, enakopraven in enakogleden uradnik. Mi dva morava složno delati za korist vlade in delavcev, saj zato sva plačana. In po mojih nazorih mora biti delavec zadovoljen, potem bo njegovo delo dobro. Če skrajja kaj zagrešim proti obstoječemu redu, tega novinec nikar ne zamerite! Kadar pridem v svoj red — in brez jeze in krika bi rad to dosegel, onda uvidite, da bo ta red na vse strani pošten in pravičen. Tako se govoriti!"

"Vi ste delavce hujskali, kršili ste disciplino —"

"To vam je rekel paznik, čigar glas pri meni ne velja. Sem vam že razložil, o čem sem govoril drvarjem, in tudi od paznika ste zvedeli." Stopil je nazaj k mizi in začel prekladati prinesene knjige. Bierkopf mu je preštel denar, ki ga je moral oddati po računih, sprejel potrdilo, potem je zapustil sobo.

Tisti večer je Vilar dolgo brskal po imenski, plačilni, nakupni in blagajniški knjigi. Vse je našel v redu, vse se je lepo stikalo in ujemalo, kar se tiče suhih števil, no po meritorni strani — kakor se izražajo predpisi številčnih vrabecev — se mu je zdel Samojlov cenik mnogo previsok. V imenski knjigi je stala poleg imen zabeležena porabnost, zanesljivost in vedenje vsakega delavca, potem, od kod je, kdaj je nastopil službo, in kratak popis osebe. Trkulja, Batinič in še nekaj drugih je imelo beležko: malkontent, agitator. Mnogo imen je bilo prečrtanih in zapisano je bilo, kam so dotični delavci odšli. Nekaj Turkov in Srbov je bilo zaznamovanih za begune, ki so ušli v Turčijo, Srbijo in ne ve se kam. Med imeni

se je nahajalo eno, ki je stalo samo zase, izven abecedne vrste, takorekoč golo, brez zabeležene domovine in porabnosti, brez osebnega opisa. Ime se je glasilo Atif Sarajlija. V pripombo je bilo svinčnikom zapisano, da je konfident, glasom zapisne številke 125 iz leta 1880. Vilar se ni spominjal, da bi bil človeka takšnega imena videl med drvarji, a spomnil se je, da je v kazinski dvorani orožniški nadporočnik Buzduga govoril z okrajnim načelnikom o njem kot o nekakem orožniškem zaupniku in ogleduhu. "Nemara je detektiv ali kaj?" Odprl je sveženj listin ter poiskal številko 125. Z njo je bilo lansko leto okrajno načelnikstvo naznanilo vodstvu delavske kolonije na Konj-planini, da pridelji po ukazu deželne vlade bosanskega Turka Atifa Sarajlijo drvarjem za paznika, za kar se je sam ponudil; in ker je več deželne jezika v vseh njegovih obratih, pregovorih in rekih, naj pazi na mišljenje delavcev, posebno domačih. Oblast ga bo, kadar treba, pošiljala kot konfidenta po tuzlanskem okraju, za kar dobi vodstvo od slučaja do slučaja potrebne ukaze. Mož je zaprisežen na zvestobo, vernost in molčečnost. Ker je oblast z nastavljanjem domačih orožnikov na slabo naletela in izkusila, da se v podobnih slučajih ne more zapno zanesti (v originalu je stalo: kann nicht vertrauensselig bauen) na poštenje domačih ljudi, zato kaže Atifa Sarajlijo oprežno nadzorovati v njegovi delavnosti. Vsa stvar je silno tajna. Pislednji dve besedi sta bili črno in potem še rdeče podčrtani, tako da bi se bil Vilar kmalu prestrašil, da ima takšno uradno skrivnost v svojem območju. Iz druge temu aktu priložene listine, ki je bila označena istotako kot najstrožja tajnost, je razvidel, da so poslali pred tednom Atifa Sarajlijo na njegov ogleduški posel.

Pozno v noč je Vilar zložil vse te knjige in listine ter jih zaklenil v stensko omarico. "Ta je lepa — je pomislil, ko je legel v posteljo — zdaj naj nadzorujem konfidente, ogleduhe in ovaduhe. Naposled bodo i oni mene nadzorovali sredi teh groznih števil. In ti dopisi so tako strogo tajni, da bi jih človek najrajši vrgel v podstrešje podganam, naj jih požro, da ne pridejo nepoklicaneu v roke."

Misel na inženirja Bierkopfa tisto noč ni dala miru. Na vse strani je premišljeval, kaj bi se dalo storiti, da ostane volk sit in jagnje celo. Prej se ni nikdar spomnil, da ravna nepošteno, ko jemlje od Samojla na škodo delavske hrane najboljše vina in na račun te hrane obira piške, pure in gosi ter se masti s slastnimi bifteki, ne da bi kdaj kaj plačal za te dobrote. Samojlo mu je ponudil, in on je hlastno segel po blagodat. Tako je zastoj jedel in pil on in paznik Gajer, in nekaj malega je odletelo tudi za Atifa, za služabnika in hlapca, ne da bi ga kaj ugriznila vest. Spomnil se je, da sta s Samojlom že naračunala ceno teh zastojnih živil na 7% one vsote, ki so jo plačevali drvarji za hrano. Dalje je dajal Samojlo 10% popustka od zneska, ki ga je dobival za živila. In tega popustka ni odračunal drvarjem, ampak spravljaj ga je v svoj žep. Vse to mu mora zdaj odpasti. Ta kisli inženir ni takšen, da bi pustil vse pri starem in bi hotel z njim kaj deliti. Silno je obžaloval, da je neprestano prosil v tuzlanskem konaku in pri deželni vladi za zvišanje plače in podpiral svoje moledovanje s tem, da ne opravlja samo napornih gozdarjskih poslov, ampak tudi inženirska in administrativna dela. Uslisani je bil, pa kako! Meirne pri vladi mu niso zvišale plače, ampak inženirja so mu poslale v pomoč! O, kako je bilo neumno! Mari bi bil molčal, vse bi bilo šlo po starem, in niti raztrgal bi se ne bil v službi. Kako je bilo do sedaj krasno! Koliko se je zaslužilo! Kako lepo sta se razumela s Samojlom! Kako imenitno mu je postregla gospa Etelka! Oh, še njeno dušo in telo bi naposled vključ Buzdugi spravil na svojo stran! Od vseh strani mu je teklo skupaj in v par letih bi bil obogatel. Potem bi se povrnil v svoj rojstni kraj, tam bi si kraj velike ceste postavil lično hišo in ne trebal bi več služiti tujim ljudem. O mati nebeška, kakšno neumnost je napravil! Dobrot se je bil preobjedel, pa je šel na led plesat kakor osel. Bierkopf je bil sicer energičen, brezobziren in neustrašen človek, kadar je šlo za njegov žep, a mahoma se je prestrašil, omalodušil, ko je videl, da pridejo njegove lopovščine lahko na dan. Zagazil je v kolomaz in čim več ga meša, tem neprijetneje puhti iz njega. Ko je dobil iz Sarajeva odlok, da pride inženir, se je še tolažil, da bo sata skupaj ščipala delavce; ko pa je prvič zagledal tega domišljavega človeka, ki ne pije in ne igra, je že vedel, da so njegovi tajni upi splavali po vodi. Kako se je danes širokoustil pred drvarji! To je slabo, da imajo takšni ljudje mnogo kavalirske domišljivosti in se radi ponašajo, ako dosežejo v ulogi poboljšarja uspehov. Da bi falot le po preteklosti ne brbal! Naj si uredi, kakor hoče, ali kar je bilo, to naj pusti spati smrtno spanje. V prihodnosti naj bo, kakor se mu zdi, da le preteklih grehov ne odkrije! Ako odkrije — potem adio službica, in še prejete odstotke bi moral nemara povrniti drvarjem. Tej službi se pa ne mara odreči, ker mu poleg izdatne plače nese tudi pri lesnih prekupeh lepe priboljške.

Bierkopf je bil sin gozdarja, ki je služil polskemu grofu v Galiciji. V mladosti je hodil na realko, ki je ni dovršil, ker mu je bolj ugajalo pohajkovanje po razsežnih grofovih gozdih nego sečenje za knjigo. Po grofovi priprošnji so ga sprejeli v kadetno šolo, kjer si je prilastil dosti vnanje izobraženosti, še več pa domišljivosti. Takrat ga je začela mikati vojaška slava, ki je pa ni maral doseči z junaško smrtjo na bojnem polju, ampak s povišanjem v vedno višja dostojanstva. Neprestano je sanjaval o oni visoki gosposkosti, ki od pamtveka s konja ukazuje tolpam, vleče bogato plačo in si privoščijo udobno življenje. Dosegel je že nadporočnika, a tu mu je izpodletelo. Pri neki umazani stvari so mu dokazali, da ni poštenjak, in izgniti je moral z vojaškega puzorišča. Na njegovo srečo je prišla okupacija. Ker

ni mogel s sabljo v roki čez Savo, je šel v Sarajevo kot pisar in uradnik velike transportne družbe Rotter et Perkiš. Leto pozneje je prestopil k družbi, ki je dobila dovoljenje, da prične svoje kulturno delo ob Konj-planini. Nastavila ga je za gozdarja, ker je bil njegov oče tudi gozdar. Ko je deželna vlada spoznala, kakšne ogromne dobičke dela družba, je je primorala, da ji je za 200.000 goldinarjev prodala naprave za splav lesa po Oskovi. Tako je prišel Bierkopf v službo deželne vlade, ki je skrajja nastavljala vsakega, kdor se ji je ponudil: brivske pomočnike za carinske, trgovske komije za davčne uradnike itd. Bierkopf je bil srčno zadovoljen z novim položajem, nikdar se ni nadejal, da tako udobno leže v mah, blagoroval se je, da mu je izpodrsnilo pri vojaki. Tako bogatih dohodkov, kakor jih je imel pod Konj-planino, bi ne bil nikdar doležen, ker nikdar bi ne bil dosegel dostojanstva rdeče podvlečenega plašča. Njegova nekdanja vojaška slavohepnost, ki itak ni slonela na etični podlagi, se je izpremenila v dobičkaželjnost, v nizko grabežljivost. Vse je bil v krempljih umazanega egoizma. "Pa čemu toliko besedi o poštenjaku, ki se je rodil v Tarnovu!" mi poreče kritikar. Zato prenehaj z Bierkopfovimi životopisom.

Drugo jutro je hlapec Marko Krpica zapregel voz, da se odpelje v han ob Spreči po živila. Z njim se je odpeljal Bierkopf. Samojlo se je zelo začudil, ko je zagledal prijatelja, ker gozdar se je bil oglašil pri njem z denarjem za preteklo dekada še le pred par dnevi.

"Kaj pa ti tukaj? Bog pravični — kakšen si! Ali si bolan?" je vzkliknil Samojlo, ko je pomagal prijatelju z voza. "Tako si upadel in medel, ves iztrkan, kakor bi bil ušel z mrtvaškega odra. Pa ni bila morda zopet Lavra iz 'Rdeče svetilne' pod Konj-planino?"

"Oh, vso noč nisem spal. Ko bi ti vedel —" je zastokal gozdar ter se oprl ob Samojlovo ramo.

"Prav, da je polkovnik zdravnik Raps tukaj. Lahko te pregleda in ti kaj napiše. Pa precej, ker je pri meni in moji ženi že odpravil in odhaja."

"Zdravnik? On ni zanesljiv in odkritosrčen človek. Ta bi le grabil in grabil, prodajal svojo lažičnost ter se slinil krog gospode," je potihoma govoril Bierkopf in eukal Samojla za rokav. Zaslišal je bil v veži zdravnika, katerega je smatral za nevarnega človeka, stoječega že blizu gospode v konaku. Kolikor mogoče je zatrl medlost in upalost na lieu ter se poizkusil prebiti v najboljše duševno razpoloženje, kar se mu je tudi posrečilo. Oči so se mu neprijetno svetile in nos je rdečel kakor navadno štel v božji svet.

"Zdravstvuj, gospod gozdar!" je prijazno pozdravila gospa Etelka, stopivši z zdravnikom na prag. "Veslej sem srečna, kadar vas vidim."

"Ker čumurpaša prinese denar," je pripomnil zdravnik in z veselim pogledom obrnil vse navzoče.

"O, tudi brez tega. Saj danes ga ni prinesel, ker ga je še le pred par dnevi. Vesela sem, ker je naš prijatelj tako tolažljive in zadovoljive zunanosti."

Glej babo, si je mislil Bierkopf — a njen soprog me je smatral za ubeglega mrljica.

"Lahko mu je, ker biva vedno med gorami in na svežem zraku. In nese mu — ej—ej! Da sem jaz le tri leta na njegovem mestu, pa bi si kupil vilo kje v bližini mesta."

Gozdar se je popolnoma osrečil. Zdravnikove besede so ga potolažile, ker so opravičevale njegovo grabežljivo poslovanje. Vsak drugi bi na njegovem mestu prav tako gospodaril zase, le ta vražji inženir noče. Dalje so ga one besede prepirale, da so v mestu itak poznale njegove manipulacije in gotovo so jih smatrali za umestne, ker so jih pokrivali s plaščem krščanske molčečnosti in jih niso ustavili. V prisiljenem nasmehu je pokazal svoje zobe in sladko in premišljeno je odgovoril: "Rajši bi bolnike prenašal na ramah, nego imel opravka s sirovimi in predznimi delavci. To so sitnosti in težave, gospod doktor. Tem ljudem se nobena stvar več ne diši. Pomislite, da venomer zabavljajo živlom, ki jih vi vsak mesec pregledate."

Zdravnik se je vspel in pogledal v daljo. "Živila so zdrava, dobra, tečna, na to lahko stokrat prisežem in sem tudi že prisegel, da bom vestno in točno vršil svojo zdravniško dolžnost. Miso vidim že v mestu vsak dan. Takšno meso kakor danes — saj ga na Dunaju ni dobiti! Dal sem si odrezati krajček, in takšen biftek mi je spekla gospa, da se je kar tajal v ustih. To umete delikatno, gospa. In tisti pšenični emoki poleg, malec opečeni in pošvrkani s maslom — rečem vam — nebeška jed!" Bierkopf je poslušal kakor zamaknjen v petje rajskega ptiča. Nekaj vode nega se mu je steklo v ustih in pogoltnil je slino. "Tudi gospodu gozdarju napravite takšno predpoldnino, gospa!" je svetoval zdravnik. "Slabo izgleda naš čumurpaša."

"Pa res ni takšen kakor drugikrat. Moj biftek ga že pozdravi."

"Kaj je pa novega pod Konj-planino? Inženirja ste zdaj dobili. Dolgo so odlašali in cineali, naposled ste ga vendar izbežali. Ta vas razbremeni, odvzame vam nekaj vašega težavnega posla."

"Ta me razbremeni, ta. Oh bojim se, da bom sedaj še teže služil. Pomislite, ta človek hujska drvarje zoper hrano, da je slaba in predraga."

"Kaj? Jaz vse to vidim, vzamem na dlan, predno se skuha za drvarje. In vse je naravnost znamenito. Pečenke in torte pa niso zanje, ker jih ne morejo plačati. To povejte inženirju! In drvarjem rečite, da jim zavidam za planinski zrak in da bi si obilazil vsak dan vseh deset prstov, ko bi mogel piti vodo iz Oskove. Kaj pa delavci v premogokopih — a? Kakšen zrak morajo žreti! Apropo — kako pa kuhajo jutranjo prežgan-ko?"

(Nadaljevanje.)

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 1894.

Inkorporirano 24. februarja 1903 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URAĐNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans.
MARTIN KOČMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

FRANK SELAK, Box 27, Frontenac, Kans.
JOHN MIKLAVC, Box 227, Frontenac, Kans.
Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50.
Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku.
Vse denarne pošiljke pa gl. blagajniku.

BODOČNOST BELGIJE.

Takoj potem, ko sta padli belgijski trdnjavi Liege in Namur, je pisala "Vossische Zeitung," da je nujno potrebno, da se spoji Belgija z Nemčijo, ne zato, da bi nekoliko milijonov zavratne morilske druhali (?) dobilo čast "pripadnikov rajha," temveč ker so Antwerpen, dohod h kanalu, in druge koristi, izhajajoče iz priključitve Belgije, naravnost neprecenljive. Še prej, preden je padel Antwerpen in so Nemci prodrli do morja, je frankfurtska revija "Das Freie Wort" označila besede grofa Pavla Hoensbroeckea za zelo modre, da je neposredno utelešenje Belgije takorekoč nemogoče, prav tako, kakor tudi, da bi ostala podvržena dežela samostojna. Poleg tega, da bi se niti Valoni niti Flamci ne podvrgli germanizaciji in bi ostali veleizdajski živelj en masse, bi bila tudi velika zapreka belgijski katolicizem in klerikalizem, kakor misli avtor, ki prav duhovniškemu vplivu pripisuje silni odpor Belgijcev. Nemška država mora pred vsem nastopiti kot protestantska sila. Z ozirom na belgijske težave naznačuje pisatelj te-le pogoje "nove Belgije":

1. Belgijske trdnjave se razrušijo, ostane samo Antwerpen.
2. Antverpsko trdnjavo zasedejo Nemci v obrambo proti Angliji.
3. Kraljestvo izgine in dežela pride pod varstvo in pod nemško nadzorstvo, ki bo odločevalo o vsakem važnem vprašanju.
4. Pod to upravo, nad katero je nemško nadzorništvo, se more potem pripustiti deželni zbor, ki pa se bo bavil samo z notranjimi vprašanji, narodnim gospodarstvom.
5. Poleg velike vojne odškodnine morajo Belgijci plačati nemški državi na leto toliko in toliko milijonov davkov, katerih proračunjenje se prepusti nemškimi finančnikom.
6. Belgijske armade ne bo več, temveč samo redarstvo za vzdrževanje reda, popolnoma pod nemškim vodstvom.
7. Belgijski Kongo mora postati nemška kolonija.
8. Belgija izgubi diplomatsko zastopstvo v inozemstvu in šemški konzuli in poslaniki prevzamejo varstvo belgijskih interesov.
9. Belgija bo imela v Berlinu zastopnika, ki bo pri državni vladi posredovalec v belgijskih stvareh.
10. Belgija preneha biti suverena ter postane suverena država, kateri bo gospodar Nemčija. Velika Britanija kot vrhovni gospodar mnogo indijskih in malajskih držav nam predstavlja dobro to razmerje. Tako je Francoska suverena pirenejske republike Andore.

Če bo res vse tako, se bo seveda šele pokazalo, "Vossische Zeitung" in "Das freie Wort" tudi ne bosta sami odločevali.

Naši katoličani uče, da je socializem smrten greh: Ave Marija ga slika celo kot hudiča. Kako se to vjemata z dejstvom, da je bil škof Spaulding socialist in da je tudi njegov naslednik socialist?

ANEKDOTA IZ NEBES.

Znani štajerski pisatelj Rosegger je objavil sledečo anekdoto: Zasanjalo se mi je, da je Vsega moč sedel na sodniški stol in poklical mogotce tega sveta predse. Pozval je Mojzesa in ga vprašal: Kaj si ti prinesel človeštvu? — Mojzes je odgovoril: Postavo. — In kaj je človek naredil iz nje? — Greh.

Poklical je Karla Velikega: Kaj si dal človeku? — Karl je odgovoril: Oltar. — Kaj je naredil iz nje? — Plamtečo grmado.

Poklical je Napoleona: Kaj si prinesel svojemu narodu? — Napoleon je dejal: Slavo. — Kaj je naredil iz nje? — Sramoto.

Tako jih je klical po vrsti in vsi so se pritoževali, kako je človek onečastil njihove darove. Naposled je Bog vprašal svojega sina: Povej mi, sin moj, kaj si pa ti prinesel človeku? — Mir, je odgovoril Jezus. — In kaj je naredil iz njega?

Jezus ni odgovoril. S prebode nima rokama si je zakril obraz in se je zjokal.

GALIŠKI BEGUNCİ NA ŠTAJERSKEM.

"Grazer Tagblatt" piše: Južno od Lipnice je nastalo zadnje mesece pravcato mesto, ki služi za bivanje gališkim beguncem. Na prostem polju (vidno z železnice) stoji že 25 prostornih barak; nadaljnjih 25 gradijo. Taborišče obdaja ograja iz bodeče žice, tako da je mogoče le na enem mestu priti noter in ven. Najprvo se je mislilo pripraviti tu zasilno zavetišče za 6000 oseb; zgraditi se je mislilo 12 barak, vsaka za 500 oseb. Kasneje se je zgradilo 25 barak, v katerih biva sedaj okoli 14.000 oseb. Vse barake so zgrajene na eden in isti način; vsaka ima prtiličje in podstrešje urejeno za bivališče. Begunci leže na širokih, iz desek zbitih ležiščih. 2000 je slaminec, drugi morajo ležati na lastni obleki, odejah ali kar so prinesli s seboj. Barake sicer ne nudijo komodnega bivališča, varujejo pa ljudi vsaj pred mrazom in mokrotom. V vsaki baraki so peči in več štedilnikov, katere lahko begunci menjaše rabijo. Ker ni oken, razsvetljujejo barake z električno lučjo. Vsak dan prihajajo novi begunci, tako da ne morejo dovolj hitro graditi novih barak. V taborišču sta dve baraki urejeni kot bolnišnice. Umrlo je doslej 30 oseb, porodov je bilo 33; dva dojenčka sta umrla. Hrana je bolj vojaška. Zjutraj je mlečna kava; ker pa ni dobiti vedno dovolj mleka, pijejo moški črno kavo. Opoldne se dobi riž, na katerega vlivajo govejo juho, pomešano s kosei mesa. Jed se deli v vojaških pločevinastih skledicah, in sicer v porcijah kakor so pri vojakih običajne. Malo je doslej bilo kruha; 30 dekagramov za osebo se je izkazalo za premalo in se bode sedaj skušalo dobiti po 50 dekagramov. Prijetno življenje to ni. Begunce muči domotožje in morda tudi pomanjkanje običajnega dela. Nekaj so jih že razposlali na Ogrsko in južno Štajersko delat.

ZNAČILNA ARETACIJA.

Iz Nabrežine nad Trstom poročajo: "Zaprli so znana socialistična agitatorja v Nabrežini Marico in Frandoliča, čes, da sta hujskala po gostilnah vojake k upor in nepokorščini."

Kratka, ali značilna vest! So druga Marica in Frandolič, oba zelo delavna v nabrežinskem delavskem gibanju in zaradi tega ondotnim podjetnikom trn v peti, sta kljub svoji navdušenosti za socializem vseskozi mirna, trezna in preudarna moža. Mogoče je torej, da gre za navadno denunciacijo. Če sta pa po svojem socialističnem prepričanju res kaj rekla, kar je po militarističnih naukih smerten greh, jima gre od poštenih ljudi le čast. Kajti v takih časih, kakršni so sedanj, je treba v Avstriji veliko poguma, da ne skrije človek svojega prepričanja v žepu.

Obenem pa osvetljuje ta vest tudi resničen avstrijskih oficielnih poročil o splošnem navdušenju za vojno.

ZA INVALIDE.

Vojaki, ki so postali vsled ran, dobljenih v vojni ali vsled vojnih naporov za delo nezmogljivi, imajo v Avstriji pravico do "penzije za invalide". Ta penzija je odmerjena v zastaralem zakonu z dne 27. decembra 1875, reči se mora, da silno skromna. Dobi jo le oni vojak, ki je v svojem civilnem poslu za delo res popolnoma nezmogljiv, in penzija se ravna po faktni in ne titularni šarži vojaka. Prostak dobi 6 K, poddesetnik 8 K, deseterik 10 K, četovodja 12 K, narednik 14 K mesečno. Poleg invaliditete rente dobivajo avst. vojak, ki so bili pred sovražnikom ranjeni, brez oziroma na šaržo, posebno "doklado za ranjenec".

Ta doklada se ravna poobsegu pohabljenosti, ter znaša 8 K, 16 K ali pa 23 K 33 v na mesec. Kdor je izgubil roko ali nogo, dobil n. pr. 16 K, kdor je oslepel na obe očesi, dobi 23 K 33 v. Popolnoma oslepli vojaki in pa oni, ki so tako pohabljeni, da potrebujejo posebno nego in nadziranje, imajo tudi pravico, da se sprejmejo v zavod za vojaške invalide.

Nekoliko bolje je poskrbljeno za invalidne častnike. Tako dobi n. pr. rezervni kadet ali poročnik, ki je invalid, 50 K mesečno, ter še posebno doklado za ranjenec, ki znaša 33 K 33 v, 66 K 67 v, oziroma 150 K.

Da, te "penzije" niso več skromne, temveč naravnost beraške. Dali bi tistemu računarskemu umetniku, ki nam zna povedati, kako se bo človek, ki je postal za delo popolnoma nesposoben, preživel s šestimi kronami, t. j. z enim dolarjem in 10 centi na mesec. Tudi 23 kron 33 vinarjev za obe očesi je sijajna odškodnina! Človek bi šel kar prodajati svoje oči!

In vendar ima ta stvar še drugo stran. Mi seveda želimo, da bi bilo za uboge žrtve kronanih falotov vsaj tako poskrbljeno, da jim vsaj kruha ne bi manjkalo, če so že zdravi udje pri hudiču.

Ali pomislimo, koliko takih žrtev zahteva zločinska vojna za monarhične in kapitalistične interese. Doselej računajo čez tri milijone pohabljenec. Že te beraške odškodnine, ki so bolj zasmehovanje kakor odškodnine, bodo zahtevale ogromne svote, ki jih bo treba plačevati desetletja. In kdo jih bo plačeval? Ne Francožef, ne Miklavž, ne Vilče, ne Džordž, ampak plačevalo jim bo zopet delavno ljudstvo.

Da, lahko je napovedovati vojno in izdajati manifeste "svojim" narodom. Lahko je Boga imenovati

svojega zaveznika in sultanu pošiljati brozjavne pozdrave. Ali niti bremena je druga reč.

Ljudstvo jih pa nosi kakor osel ali velblod — ne, še drugače. Kajti osel stresa tovor, če mu je pretežak in velblod ga ne vzdigne. Ljudstvo pa nosi vse in se še zahvaljuje gonjaču, ki ga biča.

VSE PREMALO BOLNIŠNICO.

Ljubljanski listi poročajo: Pred kakimi petimi tedni se je ustanovila v Ljubljani zasilna vojaška bolnica z glavno bolnico v nekdanji Virantovi hiši, sedaj splotje šolskega kuratorija, in s podružnicami v šoli pri sv. Jakobu, v šoli na Cojzovem grabnu in v I. dr. gimnaziji. Zdravniško oskrbo v teh bolnicah so prevzeli polkovni zdravnik dr. Wagner, dr. Ipa-vic, dr. Oražen in dr. Hoegler. Skrb za te bolnice, deloma za postrežbo ranjenecem, deloma za nabiranje darov, za kuhinjo in drugo potrebo so prevzeli ljubljanske gospe in gospodične.

Bolnišnice je nemalo. Zdravnikov tudi: kajti štirje zdravniki za štiri bolnišnice bi morali biti čudodelci, če bi hoteli zmagovati delo. Le živega materiala jim ne bo manjkalo, zato skrbje topovi in puške, pomagajo pa še malo bajonet, kolera in tifus.

VILJEMOVE ULICE.

Po nemških mestih v Avstriji so začeli krstiti ulice po najslavnejšem nemškem cesarju. V Graecu in Celju so v ta namen izbrali največje ulice, ki se zanaprej imenujejo Kaiser Wilhelm Gasse.

Resnično, ti "veliki" dogodki nas prav malo vznemirjajo. V Evropi se odrasli ljudje še vedno radi igrajo in mislijo, da so ordeni, medalje, imena ulic, trakovi in naslovi zelo važne reči. Ljudem, ki so zares odrasli, se zde smešne.

Le kot znamenja so te krstitev ulic zanimive. Po njih se lahko spozna, česa pričakuje nemška buržvazija od vojne. Viljem je že cesar bodoče Velike Nemčije, kateri bo pripadala tudi Avstrija. Čez Dunaj se že gleda v Berlin, kajti odtam pridejo vsi blagoslovi.

Za Viljema pa bo treba tedaj izbrati drug naslov. Eure Majestät je lahko vsak bavarski in saksonski kralj; Eure Majestät bo tudi bodoči dunajski vazal; vaše veličanstvo je celo Peter in Nikola. S tem se ne more zadovoljiti največji kajzer. Torej upajmo, da se bo imenoval vsaj Eure Goettlichkeit — vaše božanstvo.

Če se ne pokvarijo računi na kakšen način.

MILJONI V ZRAKU.

Tekom sedanje svetovne vojne se menda ni minul noben teden, ne da bi se bilo poročalo o nesreči kakšnega letala, bodisi da je padlo na tla ali pa bilo sestreljeno iz zraka. Veliko število letal je bilo v teh šestih mesecih vojne uničenih ali pa vpepeljenih. Posebno velike so po nemških vesteh izgube na francoski in angleški strani. Saj so Angleži o priliki svojega leta na nemško obalo izgubili štiri letala naenkrat in ko so bile nemške čete svoj čas zasedle Rheims, so vplenile onli baje cel letalni park, čegar vrednost se je cenila na milijon mark.

Koliko stane letalo? "L' Aero-philie" strokovno glasilo, piše: — Cene zračnih vozil so različne in se ravna po velikosti in dobroti letala. Najdražji dvokrovnik s 100 konjskimi silami stane okrog 45.000 K., najboljši enokrovnik je pa mogoče napraviti že za 30.000 kron. Seveda ima samo 60 konjskih sil. Da pri ceni ne odloča samo motorjeva moč, priča dejstvo.

da imajo enokrovniki s 50 do 80 konjskimi silami enotno ceno 20 tisoč kron. Najcenejši dvokrovnik stane 12.000 K., a ima samo 25 konjskih sil. Brez motorja stane letalo poprečno 10 do 15 tisoč kron, z motorjem približno še enkrat toliko.

Prav poceni letala se torej niso, a še mnogo dražji so zrakoplovi. Za zrakoplove je potreben mnogo dražji material, pa tudi mnogo večji so. Tako se stroški za posamezne Zeppelinov zrakoplov ne računajo na deset ali stotisoče, marveč dosežajo milijon mark. In par takih milijonov je že sfrčalo iz zraka.

PEGASTI LEGAR.

Kakor poroča zdravniški oddelek deželne vlade koroške, se tekom tedna od 10. do 16. jan. v Beljaku ni pripetil noben nov slučaj marogastega legarja. V taboru rusinskih beguncev pri Volšperku je v tem času obolelo na marogastem legarju 23 oseb, ki so bile z nekaterimi drugimi izolirane v posebnem oddelku. V cellem je v volšperskem taboru obolelo 55 oseb. Od teh jih je 9 ozdravelo in 8 umrlo. — Zdravstveni oddelek dež. vlade naznanja nadalje, da je od 17. do 23. jan. obolelo na marogastem legarju v šotoru galiških beguncev v Volšperku 66 oseb. Tekom tega tedna je umrla na marogastem legarju le 1 oseba.

Sanitetni oddelek notranjega ministrstva sporoča: Od 24. do 30. januarja je bilo naznanjenih 767 slučajev pegastega legarja, med temi 7 slučajev v Graecu, 464 slučajev v Talerhofu, 11 slučajev v Knittelfeldu, 2 slučajev v Oberwolz, 1 slučaj v Eisenerzu, 29 slučajev v St. Michaelu, 83 slučajev v Wolfsbergu. Razen v Eisenerzu gre za osebe, ki so dosepele z bojišča, oziroma so bile zaposlene v koncentracijskih taboriščih.

KOZE.

Da je morala dobiti epidemija koz v Avstriji prav nevarne oblike, dokazuje sledeči razglas, ki ga je izdala vlada:

"Ker so se med ranjenci, ki se vračajo z bojišča, pojavile koze, je vojno ministrstvo naročilo vsem vojaškim poveljstvom in železniškim načelnikom, da smejo biti pri prihodu ili prevozu vlakov z ranjenici samo one vojaške in civilne osebe na peronu, katerih navzočnost je iz službenih ozirov brezpogojno potrebno. Nadalje je vojno ministrstvo odredilo, da morajo one osebe, ki se vporabljajo za okrepčevanje in odvajanje ranjenec, dokazati, da imajo zanesljivo cepljene koze. Osebe, ki morajo direktno priti z bolniki in ranjenici v dotiko, morajo imeti ves čas svojega službenega delovanja pralen površen plašč, ki pokriva vso obleko."

Zdi se nam pa, da ima ta prepoved dvojen namen. Da so se koze v Avstriji bolj razširile, nego vlada priznava, radi verjamemo. Ampak ranjenici prinašajo z bojišč še nekaj, kar je vladni enako ali pa še bolj zoprno kakor koze: namreč resnice. Od ranjenec je prebivalstvo izvedelo marsikaj, kar je vlada tajila. Oni so prinesli vesti o hudem trpljenju vojakov, o stradanju, o strašnih izgubah in tudi o porazih, ki so jih oficielna poročila slikala kot zmage. Zato bi najrajši napravili kitajski zid okrog ranjenec.

ZASTOPNIKI PROLETARCA

ARKANSAS.
Fort Smith — Jenny Lind: Frank Gorenc P. F. D. 3, Box 165 in Jos. Kogaj, Box 182.
Hartford: Louis Slammik, box 36.
Huntington: Karol Petrič, box 204.
COLORADO.
Pueblo: Charles Pogorelec, 508 Moffat St. in Jos. Hočvar.
Leadville: Joe Zakšek, 310 W. 2nd St.
Walsenburg in druge naselbine: Frank Blatnik, box 711.
IOWA.
Woodward: Jack Bergant, R. 4, box 87.
INDIANA.
Clinton: Viktor Zupančič, 858 N. 9. St.
Indianapolis: J. Bruder, 710 Holmes st.
KANSAS.
Corona: Blaž Mežori, box 162.
Columbus: Martin Jurečko, R. R. 3, box 60.
Franklin — Girard: Fr. Wegel, box 38.
in John Pogačnik, box 274.
Frontenac: John Bedene, box 154.
Radley: John Goršek, P. O.

Stone City: Mike Fine, box 496.
Mulberry: Anton Sular R. F. D. 1.
Dunkirk-Pittsburg: Thomas Wolk, R. R. box 172.
Pittsburg: Andrej Podlesnik R. R. S, box 102; Jakob Selak R. R. S.

MICHIGAN.

Copper Country: Anton Murn, 511 — 5th St., Calumet, Mich.
Detroit: P. C. Oglar, Joe Preimer in Thos. Petrič.

MINNESOTA.

Za celo Minn. Louis Vessel.
Aurora: John Oražen, box 344.
Bismack: Frank Mahalič, box 122.
Chisholm: Math. Richter, box 308.
Ely: John Teran, box 432.
Eveleth: Jacob Ambrožič, 419 Pierce st. in Max Volčansk.
Gilbert — McKinley: John Koncilj, box 43.

MISSOURI.

St. Louis: V. Cinkar, 2213 Gravois av.

MONTANA.

Bear Creek: Frank Daniček, P. O. Klein: M. Meznarič, box 127.
East Helena: J. B. Mihelich, L. B. 200.
Red Lodge: John Gerkman, box 44.
Roundup in okolica: Frank Novak, box 136.

NEW YORK.

New York City: L. Markun, 129 E. 29. St.

OHIO.

Barberton: John Balant, 436 — 1st St. in Fr. Zmrzlikar, box 121.
Bridgeport: John Zabkar, box 375.
Cleveland: Anton Pozareli, 5810 Prossa Ave., Math Petrovič, 1168 E. 76 St., Andrej Bogataj, 1095 E. 71. St. in Louis Stegovec, 1107 E. 61 St.
Collinwood: Dominik Blümml, 16216 Park Grove Ave., Anton Kužnik, 452 — 158 St. in Joe Kuntič, 439 E. 156 St.
East Palestine: Jack Istenich, 436 E. Martin St.
Girard: Frank Ban, box 365.
Glencoe: Nace Zlemberg, L. Box 1.
Youngstown: John Petrič, box 680 in M. Urbas, box 431.
Piney Fork: Louis Glasar, box 112.
Struthers: John Bayer, box 357.

OREGON.

Oregon City: Frank Savojie, 131—15th St.

OKLAHOMA.

Adamson: John Zabavnik, box 31.

PENNSYLVANIA.

Bessemer: Jak. Popetnik, box 159.
Broughon: Jacob Dolenc, box 181.
Meadow Lands: Jos. Bizjak, box 253.
Claridge: John Mlakar, box 68, in Fr. Zmrzan, box 255.
Conemaugh: Andrej Vidrih, Anton Gabrenja in Frank Pavlovčič, box 523.
Canonsburg: John Koklich, box 276.
Dunio: Frank Kaučič, box 72.
Darragh: Karol Slavič, box 252.
Export in cela Pa.: John Prestor, box 120.
Fitz Henry: Frank Indof, box 113.
Forest City in Vandling: Frank Rataic, box 685 in Anton Drasler, box 9.
Garrett: Stephen in Mrs. Zabrie, R. F. D. box 53.
Greensburg: Frank Matko, Key Stone Hotel.
W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 3, box 50.
Wickhaven: Luka Kralj, box 68.
Willcox: Jak. Miklavž, L. Box 3.
Hermintie: Jos. Brie, box 136.
Imperial: J. Murshtet, box 328.
Irwin: Louis Brie, R. F. D. 3, box 106.
Johnstown: Math. Gabrenja, R. F. D. 1, box 120, in Jacob Koejan, 274 Lunen St.

Lloydell: Anton Stratišar, box 51.
Manor: Fr. Demšar, box 253.
Marianna: Louis Mihevc, box 25.
Morgan: J. Kvartič, box 453.
Pittsburg: Blaž Novak, 6568 Rowan Ave. in Anton Zidanšek, 4034 Willow Street.
Reading: John Pezdire, 343 River St.
Smithton: Joseph Radišek, Central Hotel.
South Fork: Frank Podboy, box 862, in Jakob Rupert, box 258. So Fork. Fotovani zastopnik za celo Pa. Mike Čebalek.

UTAH.

Scotfield: John Brezovar, box 27.
Winterquarters: Vinc. Raunkar, box 72.
Blackhawk: Val. Kralj.
Murray: Vinc. Branselj, box 1.
W. Virginia.

Davis in okolica: John Križmančič, box 253.

Thomas: Frank Koejan, box 272.

WASHINGTON.

Roslyn: John Zobec, box 19 in Geo. Janaček, box 188.
WISCONSIN.
West Milwaukee: Frank Bender, 639 — 37. Ave. Thomas Stepich, 500 So. Pierce St.
Kenosha: Frank Zerovec, 18 Howland Ave.
Milwaukee: Ig. Kužnik, 229 — 1st ave. in John Kraine, 371 National Ave.

WYOMING.

Frontier: John Widitz, box 79.
Sublet: Anton Blasich, box 75.
Superior: Lucas Groser, box 341.
Suzie: John Peternel, box 51.
Sweetwater: Pavel Hribar, P. O. Reliance: Lovr. Uleničnik, box 96.
Rock Springs: Math Batich, box 427 in F. S. Taveher, 674 Absay Ave.
Gunn: Frank Tomine, box 20.

ILLINOIS.

Aurora: John Blaschitz, R. F. D. 4, box 68.
Chicago: Frank Aleš in Frank Zaje, 4008 W. 31 St.
De Pue: John Koman, box 86.
Johnston City: John Slivnik, box 599.
Joliet: Jos. Ivanetič, 205 Moran St.
La Salle: Vencel Obid, 418 Berlin St. in John Rogel, 427 Berlin St.
Livingston: Frank Krek, P. O.
Nokomis: John Mekinda, box 607.
Panama: Jos. Ferjančič, box 10.
Springfield: Frank Bregar c. o. F. Kramzar R. R. S.

Staunton: Anton Ausec, box 158 in Joe Mostar, box 351.
Waukegan — North Chicago: John Zakovšek, 759 1/2 Marion St., in John Mahnič, 425 Belvedere St.

Witt: John Zupančič, box 34.

NOVI ZASTOPNIKI.

Frank Puncar, 477 — 53rd Ave.
West Allis, Wis.
Frank Gregorka, 2 East Casler Street, Little Falls, N. Y.
Joseph Umek, Box 7 Frontenac, Kans.

Vabilo na zabavo in veselico

ki jo prirede

skupno Jugoslov. soc. klubi

v proslavo "Pariske komune" v Chicagi

dne 13. marca, t. l. v "Narodni dvorani"

na vogalu 18 ceste in Racine ave.

Na programu je lepa igra "Mladi Junak", ples in prosta zabava.
Govoril boe sodrug E. Kristan.

Čisti dobiček je namenjen v podporo listu "Proletarec" in "Radnička Straža".

Pričetek točno ob osmih zvečer.

Vstopnina je za moške 25c. Ženske v spremstvu so vstopnine proste.
Za množično udeležbo vabi

ODBOR.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LJUDSTVA.

IZHAJA VSJ KI TOREK.

— Lastnik in izdajatelj —

Jugoslovanska delavska tiskovna družba
v Chicago, Illinois.Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo
leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo
\$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.Oglaš po dogovoru. Pri spremembi
bivalitke je poleg novega naznaniti
tudi stari naslov.Glavni slovenski organizacije Jugosl.
— socialistične zveze v Ameriki. —Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja
listov in drugih nevednosti, je posiljati
predsedniku družbe

Pr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Women's Publishing Company
Chicago, Illinois.Subscription rates: United States and
Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half
year. Foreign countries \$2.50 a year,
\$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4005 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

KAJ PA IZOBRAZBA.

O velikih rečeh se sedaj razpravlja med ameriški Slovenci in z velikimi besedami se to dela. Ali kdor se ne da preslepiti z zvokom in bobnenjem, mora opaziti, da je v vsem silno veliko puhlega, pa naj se frazerski deklamatorji jeze, kolikor se hočejo.

Zadnjo nedeljo je bil v Chicagu shod zaradi "Slovenske Lige". Ko se je pričel, se je pokazalo, da sklicatelji sami niso vedeli, zakaj in čemu so ga sploh sklicali. Pričela se je debata, ki se je morala loviti po zraku, ker sploh ni bilo dnevnega reda. In večidel je bila ta debata tako prazna, da je človeka obhajalo usmiljenje. Shod se je zaključil brez vsakega sklepa, ker ni imel o čem sklepati.

Predsednik je naglasil, da kaže ta shod kakor tudi slovensko časopisje v Ameriki, da hodimo še v prvi razred ljudske šole.

S tem je zadel resnico. Kdor ima vsaj malo okusa, mora biti žalosten vpričo načina slovenskega časopisja v Ameriki, strah pa ga mora obhajati vpričo duševne puščobe, ki se razliva po večini teh listov. Priprati je to predvsem dejstvu, da je večina slovenskih časopisov v Ameriki ustanovljena zaradi kupčije, ne pa zaradi stvarnih potreb, najmanj pa z namenom, da bi izobraževali ljudstvo.

To pa je točka, o kateri bi bilo po našem prepričanju najbolj potrebno razpravljati, in sicer resno razpravljati.

Debatira se pri nas o bodočnosti Slovencev, o ureditvi nove Evrope, o možganih političnih nalogah; in če se malo popraska, zazija strmeča nevednost.

Kdaj je še moglo neznanje izvršiti kaj velikega? Kdaj so nevedneži dosegli in uživali svobodo?

Tudi nam ni vseeno, kakšna bo bodočnost Slovencev. Vemo pa, da se tudi stavba te bodočnosti ne more zgraditi brez temelja, pa naj se ozremo kamorkoli od Atlantskega do Tihega oceana.

Slovenec se ne bo dobro godilo, če nekateri pozamezniki med njimi obogate; Slovenci ne bodo svobodni, če doseže ta ali oni izmed njih materialno neodvisnost. Veliko pa jih je že, ki bi se na ramah ljudstva radi povzpeli do prostosti, pa skušajo suverinitati narodu, da je to pot do njegove svobode.

Ali kadar govorimo mi o svobodi, mislimo na drugačno svobodo, katere ni brez enakih pravic.

Vsa ta vprašanja imajo svoje korenine v materialnih razmerah. Kjer je lakota, ni svobode, ni neodvisnosti, ni nobene veličine. Socialno vprašanje je najvažnejše. Če mora delavec od gladi umirati, je zanj vseeno, ali se godi to pod Francozom, pod Miklavžem ali pa pod Petrom. In če je država, v kateri ne najde posla v nobeni tovarni, republika, ne olajša to prav nič njegove bede.

Zato je absurdno, v mnogih slučajih naravnost hudobno, če se sedaj govori o osvoboditvi Slovencev. Naj se razpade Avstro-Ogrska, naj se ustanovi posebno slovensko kraljestvo, naj se krona dr. Sušteršič v ljubljanski škafklavski cerkvi, zato vendar ne bodo Slovenci svobodni ne v Evropi ne v Ameriki. Kajti osvoboditi se morejo le z vsemi narodi

vred, če otresejo jarem kapitalizma.

Toda nikdar nismo trdili, da se pride z enim skokom do zadnjega cilja. Če vemo, da so govorice o osvoboditvi Slovencev pusto šarlatanstvo, vendar ne zametujemo ideje narodne samostojnosti in zagovarjamo združitev Jugoslovancev. Seveda tudi to ni tako enostavno, kakor govorijo pridigarji nacionalizma, ki mislijo, da se predelava meje v resnici tako kakor na papirju in da se urejajo razmere narodov, kakor se otepa jo hruske.

Ampak bodisi kakorkoli: Je li naše ljudstvo sploh sposobno, da realizira kakršnekoli večje cilje? In če ne zaupamo v božji čudež ali pa v čarjevo osvoboditev, se smemo zanašati le na ljudstvo.

Tedaj pa je vprašanje vseh vprašanj: Je li to ljudstvo sposobno?

Če hočemo govoriti resnico, moramo povedati, da ni.

To ni nikakršna žalitev. Narod ni sam kriv, da ni dobil potrebne duševne hrane: svojo dolžnost so zanemarili tisti, ki bi bili morali skrbeti zanj.

Ali nam ne gre sedaj za rekrutacije. Naše ljudstvo je zaostalo, to je dejstvo, in s tem dejstvom moramo računati. Pomanjkanje izobrazbe škoduje ljudstvu v sedanjosti in v bodočnosti. Danes mu je otežena eksistenco, za bodočnost mu je onemogočeno resno delo.

Kaj bi bilo, če bi na to malo pomislili in se o tem malo pomenili? Če govorimo o ameriških Slovenceh, moramo govoriti o delavcih. Tista peščica inteligence, politične inteligence in četrtinteligence, kar je je tuptam razsejana, izgine v morju delavstva. Če se hoče torej kaj storiti za slovenski narod v Ameriki, je treba kaj storiti za slovenske delavce.

Šarlatani so vedno ljubili neumen narod. Njega je bilo najlaže zaslepljevati in najbolj izkoriščati. Tudi cerkev ljubi nevednost, ki se tolaži z nebeškimi upi. Če nam je pa res kaj za narod, tedaj je treba skrbeti, da se reši nevednosti; poleg neizogibnega gospodarskega in političnega boja je najbolj treba izobrazbe.

Kdor je prepričan, da je njegova stvar pravična, se ne more bati izobraženega ljudstva, ampak mora želiti in pospeševati njegovo umstveno osamosvojitve.

V Ameriki pa bi bilo v tem omru treba začeti od temelja, ali še točneje: Moral bi se šele položiti temelji.

Težave, splošne s takim ciljem, so velike. Prav nič ne dvomimo o tem. Ali nepremagljive niso. In največji napori ne bi bili pretežki, zakaj sadove bi resnično uživalo ljudstvo.

Naerti, po katerih bi se dal doseči tak cilj, so lahko različni. V kratkih besedah se seveda nobeden ne da razložiti. Povedali pa bomo v nadaljnjih člankih nekatere misli, iz katerih se nemara porodi poraben načrt.

PROSPERITETA.

Kako dolgo se že obljubujejo delavstvu zlati časi! Predzadnja tolažba je obljubovala zboljšanje za konec zime, ko se poveča promet na železnicah. Ali zima gre h kraju, o prosperiteti pa vsenakrog ni nič opaziti. Zato pa je Pullmanova družba pred kratkim odpustila 3000 delavcev, ker so bila večja naročila preklicana zaradi negotovega kupčijskega položaja.

OD PANAMSKEGA PREKOPA.

Odbor kovinarskega oddelka American Federation of Labor je protestiral pri predsedniku Wilsonu proti odredbi vlade, s katero naj bi se v panamskem prekopnem ozemlju odvzelo uslužbenecem prosto stanovanje in kurjava. Predsedniku se je dokazalo, da bi pomenilo uveljavljanje take odredbe dejansko zmanjšanje plače.

PROHIBICIJA.

Boise, Idaho. — V senatu se je sprejela vso državo obsegajoča prohibicijska predloga, ki preprečuje izdelovanje, prodajo in transport opojnih pijač z dnem 1. januarja 1916. Guverner je že vnaprej izjavil, da podpiše predlogo.

Pierce, S. D. — Senat je sprejel resolucijo, s katero se uveljavlja uvedba prohibicije za vso državo.

Hola, kaj je to? Pojde li mister Woodrow Wilson res med socialiste? Kar je dejal zadnjič tam le v svojem govoru za Bereau College, kjer naj se izobražujejo državljani iz južnega Kentucky, se je glasilo tako brezbožno, da je res dišalo čisto po socializmu. Predsednik Zedinjenih držav je popolnoma pozabil na svoje dolžnosti do vzvišene skupine velebogatašev, do smetane naše družbe, pa je dejal nekaj o njej, kar si je mislil, ne da bi se bil spomnil, kakšen smrten greh zagreši s tem.

Wilson je dejal, da ne bi niti pes zalajal, če bi takozvana družba višjih štiristo zginila z zemeljskega površja. Ta cvet vsega cvetja je prezident karakteriziral z besedami: "Ta družba je za ljudi, ki so nehali delati, in nimajo enostavno nič važnega več izvršiti."

No, to še ni socializem; le — kakor smo rekli — nekoliko diši po njem. Ali to je dovolj. Wilson se je s svojimi brezbožnimi besedami zameril družbi. In dobil je odgovor, ki ga mora tembolj bolati, ker je gospod prezident, kar vemo o njem, galanten mož. Odgovorila mu je dama, miss Anne Morganova.

Hei železniškega kralja ve, kaj je bogastvo. Morda ne pozna narodno gospodarske teorije, ali praktično se že spozna. In to je velika prednost. Mi n. pr. vemo kaj je milijon. Ali kdo izmed nas ga je že imel? Miss Morganova pa lahko razpolaga z njimi kakor ni z nikli in dimi.

Miss Anne je odgovorila Wilsonu tako le:

"Podlaga naše prave družbe počiva na denarju, in le tisti, ki delajo, dosežejo bogastvo. Vzemite n. pr. Carnegija in Fricka. Ogromno bogastvo imajo, in to se je nakupilo le s silnim delom. Oni, ki delajo, odločujejo usodo družbe in trgovskega sveta. Družba ni odvisna od starih tradicij ali rodovnikov. Kdor se sklicuje na svoje prednike, ne dela navadno sam nič v sedanjosti. Družba in njen razcvet je s svojo eksistenco odvisen od izdajanja denarja. Kdo ima denar, ki je potreben za izdajanje pri prirejanju plesov in družabnih priredb, pri katerih se zaposluje na tisoče ljudi? Bogatini so to!"

Ali bi mogel trgovski svet eksistirati le eno samo minuto z onim denarjem, ki ga dajejo v promet oni ljudje, ki na tisoče sestavljajo delavski element? V nobenem slučaju ne! Trgovino vzdržuje v življenju na tisoče dolarjev, ki jih zapravlja "višja družba." To je dejstvo, ki bi ga moral dognati kakšen statistik. Prezident Wilson je dejal, da bi svet lahko odstranil višjo družbo in nihče je

ne bi pogrešal. On se zelo moti. Bogastvo visoke družbe je napravilo kariero mnogih umetnikov, pevecv in profesionalnih oseb."

Tako. Zdaj je Wilson slišal, kar mu gre. Še huje klofute so pa to seveda za nas, ki imamo o razmerju med družbo in bogastvom še nekoliko radikalnejše nazore od našega prezidenta. V tem se seveda strinjamo z njim, da bi svet lahko odstranil "višjo družbo," pa je ne bil prav nič pogrešal. Le to priznavamo miss Anne, da bi začetkom za njo vzdrževala nekatere suženjske duše, lakaj, parasiti parasitov, ki se štejejo srečne, če smejo milijonarjem vrata odpirati, stremena držati in njihove pljunkte brisati.

Toda za te posamezne kreature ne gre, če se govori o družbi. Tudi za par umetnikov in pevecv ne gre, ki so nagrebi bogastvo, ker so se prikupili kapitalistom. Z zadnjimi besedami, ki smo jih citirali, je miss Anne nehoté nekaj povedala, kar naj bi bila rajša zmolčala, če je hotela poveljavati bogastvo. Priznala je namreč, kar mi že od nekdaj trdimo, da tudi v umetnosti ne odločuje talent, genialnost, delo, ampak ka pital. Lahko znaš, česar v tisočletjih še nihče ni znal; ampak to ni nič. Prikupiti se moraš kapitalistom, to je vse. Ti ne smeš slikati, pisati, klesati, kakor ti ukaže "bog", ki ga nosiš v svojih prsih, ampak tako, kakor je kapitalistom všeč. Ti imaš talent, ali oni imajo denar. To, moj fantič, odločuje.

"Bogastvo visoke družbe je napravilo kariero mnogih umetnikov, pevecv in profesionalnih oseb," pravi miss Anne. Koliko pravih talentov je propadlo, koliko resničnih umetnikov je poginilo brez priznanja, koliko ženi alnih ljudi je ubila lakota ali pa so si sami segli po življenju, ker si z vso svojo umetnostjo niso mogli zaslužiti vsakdanjega kruha, tega modra Morganova hčerka ne ve.

Ali miss Anne ve, da sta si Carnegie in Frick pridobila ogromno bogastvo s silnim delom. To se popolnoma vjema z resnico. Le nekaj je prezrla dedinja milijonov: tega bogastva nista pridobila s svojim delom; nakupili ga je delo drugih, ki zdaj seveda ne morejo prirediti sijajnih plesov, jour-fixov, soarej, čajnih večerov in vseh tistih razkošnih zabav, za katere se zapravlja na stotisoče dolarjev.

Če imajo ameriški kapitalisti sploh tako obsežno socialno obzorje, kot ga ima naša dolarska princeza, tedaj se morajo resnično smatrati za nekakšne bogove in le čudimo se, da si še niso najeli posebnih duhovnikov, ki bi mo-

rali razglašati njihovo božanstvo in njih kipe postavljati v tempelne kakor nekdanji kipe rimskih cesarjev.

Družbo in trgovino vzdržuje tisti denar, ki ga zapravljajo milijonarske dame, misli miss Anne. To je jedro njenega narodnega gospodarstva. In v Ameriki je polno časopisov, ki resnično objavljajo tako duševno ubožstvo.

Megalomanija, Grössenwahn imenujejo neki simptom, ki se javlja pri raznih duševnih boleznih. Človek bi skoraj mislil, da povzroča velika bogastva tudi nekakšen umobol. Kapitalisti zapravljajo res velikeanske svote tako po nemarnem, da mora njih razpisnost razburjati revnejše sloje. Ali če mislijo, da igrajo te svote za vzdrževanje trgovine in družabnega življenja res kakšno vlogo, se motijo tako kakor tista žaba, ki je mislila, da postane vol, če se napihne. Za ples pri Morganovih dobi recimo par sto moštik, briveev, frizerk, vrtnarjev, natararjev, muzikantov dela. To delo traja za nekatere par ur, za nekatere par dni. V Ameriki je sedem milijonov ljudi že dolge dolge mesece brez posla. Kapljica v morje, katero zamenjava miss Anne z oplodilnim dežjem.

Ali je nevesta z milijoni že kdaj pogledala v časopise, koliko velja vsak dan sedanja vojna v Evropi? Sedaj traja sedem mesecev. Miss Anne naj sede k računskemu stroju, pa naj poizkusi izračunati, kje bi bile sedaj države, če bi bilo vojskovanje odvisno od denarja ki ga tratijo bogatini. Tudi te milijarde, ki se "kade, vžigajo, zakopavajo, razstreljujejo, pogrezajo na suhem, na morju in v zraku, je moralo ustvariti delo, ali ne delo Morganov, Rockefellerjev, Carnegijev, Frickov, temveč delo milijonov delavcev, katerim se ne prireja diamanten ples v milijarderski palači, temveč kravi ples na zmrljih poljanah ob godbi topov in strojnih pušk.

Kakor je videti, je vrhunec gospodarske modrosti v tem, da je potrata glavni pogoj družabnega blagostanja. Kajti če bi šlo le za to, bi imel predsednik Wilson zopet prav. Kajti zapravljati denar ni tako velika umetnost, kakor misli miss Anne; to bi znali tudi brez velebogatinov. Teže je ustvarjati vrednosti. Zapravlja lo bi se lahko brez milijonarjev; producirati se ne more brez delavstva. In zato je popolnoma resnično: Ako bi izginila "višja družba," je ne bi svet prav nič pogrešal, kajti brez nje bi ostalo tisto, kar je za družabni obstanek najvažnejše, ker je neizogibno: Ostalo bi delo. In delati ne bi bilo treba več za parasite.

Čudno! Ni li izdelovanje bomb že zadosten povod, da poseže policija vmes? Od decembra je živel detektiv med anarhisti, užival je njih popolno zaupanje, vedel je vse, kar so delali; atentatorja pa aretirajo še le zadnji hip, ko je že začel izvrševati atentat. Ni li to čudno?

Mi nismo eksperti, kar se tiče atentatov; ali zdi se nam, da postane tako odlašanje lahko prokleto nevarno. Kajti kakor se je že zgodilo, da je nepreračunljiv slučaj posegel v kombinacije zarotnikov in jim popolnoma zmešal štrno, tako bi lahko posegel tudi v detektivske račune. Kaj pa, če bi se bile bombe, ki so bile že izdelane, vendar porabile drugod, kjer ne bi bil pretkani detektiv nič vedel o tem, ali pa če bi se bil zadnji akt odigral malo drugače, nego si je on izračunal.

Toda detektiv se je popolnoma zanašal na pravilnost svojih računov, ker je užival neomejeno zaupanje anarhistov.

Lahko si mislimo, koliko je to vredno z njegovega stališča. Ali — kako si je mogel tajni policist pridobiti tako zaupanje? Ljudje, ki pripravljajo atentate na cerkve, velekapitaliste, banke in visoke uradnike, menda ne nosijo sreča na jeziku in ne kažejo neznanim ljudem, kako imenitno znajo fabricirati bombe?

Zarota je bila. To se pravi, da

se je delalo vse z največjo tajnostjo; torej so mogli pač le zarotniki vedeti, kaj se snuje. In kdor hoče biti sprejet med zarotnike, mora menda prepričati tovariše, da je z njimi enakega mnenja in da odobrava njih načrte in hoče sodelovati pri njih izvedbi.

Iz tega pa sledi z železno logiko: Tajni policist je moral sam delati ravno to, kar so delali tisti, ki jih je zasledoval. Torej je njih so-krivec.

Ali to še ne more biti vse. On mora biti glavni krivec. Kajti nemogoče si je misliti, da bi dosegel neznanec zaupanje zarotnikov, tako zaupanje, da ga pooblaste s sodelovanjem pri izvršitvi atentata, če ne sodeluje že pri izdelovanju načrta. Preden more doseči najmanjšo trohico zaupanja, mora premagati vsak dvom in sum: to pa ni drugače mogoče, kakor da se sam pokaže navdušenega za "propagando dejanja", da sam izreče take ideje, torej — da zapeljuje ljudi.

Seveda so tudi atentatorji lahko nepremišljena goveda. Ampak potem si ne izbero izmed pet milijonov prebivalcev ravno enega, da mu razodenejo svoje nakane. Zarota, katero osnujejo taki ljudje, ki se že naprej bahajo s svojimi velikimi deli, sploh ne more ostati tajna; zanj ni treba premetene policijskega zalezovanja, ker se neprevedne klepetulje same izdajo v prvem saloonu.

Če se je v tej zaroti tako varovala tajnost, da ji je mogel ravno le en sam detektiv priti na sled, in le tako, da je igral sozarotnika, tedaj ni druge, kakor da je policija hotela tako zaroto in da jo je njen detektiv pomagal osnovati, če je ni sploh sam zasnoval.

Od česa mora newyorška policija odvrčati javno pozornost, da je potrebovala tak bombni efekt? Tak efekt, ki je sumljiv že najbolj zaradi obsežnosti načrta, ki ga policija pripisuje "zaroti"? Cerkev, stari Rockefeller, mladi Rockefeller, Vanderbilt, Carnegie, še nekoliko drugih bogatašev, banke, vladni uradniki — vse naj bi bilo šlo v zrak. Groza in trepet naj bi se razširila po vsem mestu. In policija, ki pozna ves komplot, je aretirala — dva mladeniča. Glavni atentator pa je taka ženialna glavičica, da nese svojo bombo v cerkev, ravno ko je maša, torej navzoča množica ljudi, pa nese poleg bombe gorečo cigaro s sabo v cerkev!

Take bajke se morajo pripovedati zelo lahkovernim ljudem. Kdor pa ni lahkoveren, mora vprašati: Čemu je potrebovala newyorška policija tako strašno istorijo? Kaj bi rada prikrila? Od česa bi rada odvrnila javno pozornost?

Papež je nezmotljiv.

Leta 1405. je imela katoliška cerkev tri papeže. Eden je bil Benedikt IX., sicer tat, ropar, morilec in prešestnik; njega je priznavala fevdalna stranka. Drugi je bil Silvester II., katerega je posadilo rimsko ljudstvo na tron: vladal je v utrjenem gradu v sabinskih gorah. Tretji je bil Gregor VI. v Vatikanu. Vsak je imenoval druga dva brezverca, roparja, nečistnika in bogokletnika. Vsak je bil torej od papeže imenovan za lumpa in razbojnika.

Papež je nezmotljiv.

Cesar Friderik II. je dal na koncilu izvoliti novega papeža Klementa II., ki je bil leta 1046. o božiču posvečen. Drugo leto je planil Benedikt IX. kakor jastreb s svojo roparsko četo na Rim in dal zastupiti "nemškega ppeža." Sveti oče je nezmotljiv!

ŽENSKA VOLILNA PRAVICA.

Pierce, S. D. — Zbornica je sprejela resolucijo za uvedbo ženske volilne pravice, in sicer s 57 proti 30 glasovom. Ako sprejme resolucijo tudi senat, se predloži pri prihodnjih volitvah volilem na glasovanje.

Jezus je baje dejal: Dajte Bogu, kar je božjega in cesarju, kar je cesarjevega. To se pravi: Vsakemu, kar mu gre. Torej je bil socialist.

Živa vera baje hribe prestavljala. V Avstriji je dovolj vere. Zakaj ne prestavi Karpatov nekam za Moskvo?

Važnost bogastva.

Anarhistična zarota.

Oboroževalno hujskanje.

Kdor kaj zasleduje ameriško časopisje, mora opaziti, da se zadnje čase zopet močnejše razvijajo agitacije, ki prete nevtalnosti Zedinjenih držav. Popolnoma nevtralen je v svojem areu pa malo vlog; človek je človek, in nagnenje za strankarstvo mu je prirojeno. Viri, iz katerih se porajajo simpatije in antipatije, so tako različni, da jih ni mogoče vseh zasledovati. Da igrajo tudi tukaj gospodarska vprašanja zelo veliko vlogo, je naravno; ali dokler ostanejo simpatije in antipatije v arcu, niso nevarne in jih ni treba nikomur zameriti.

Malo bolj košljivo je že, če jih prinašajo ljudje po salonih na dan in si potem zaradi njih razbijajo črepije. Lahko bi se reklo, da imajo le sami škodo od tega. Pa vendar ni tako, zakaj ti ljudje postanejo nesposobni za sodelovanje pri vsaki pametni reči.

Toda tudi o njih ne govorimo. V misli imamo hujskače, ki preže na vsako zadevico onkraj morja, ki se bodisi res kaj dotika interesov Zedinjenih držav, ali pa bi se jih mogla kaj dotikati. Vse take zadeve se siloma napihujejo, da bi iz njih nastala velika vprašanja, ki bi prisilila Zedinjene države, da posežejo v vojno. Seveda bi eni radi videli Ameriko na strani zavznikov, drugi na strani Nemčije, tretji bi brez obzira na Evropo radi izvalili konflikt z Japoni.

Vse te struje se v kapitalističnem časopisju prav lahko opazujejo. Z njimi vred se pa razvija agitacija za pomnožitev vojske in za oboroževanje.

V kongresu so nekaj mesecev sem nekateri "zastopniki naroda" neprenehoma tarnali, v kakšni nevarnosti je Amerika, če stoji ljubezen do Zedinjenih držav, temveč ljubezen do žepa, ki ima pri takih rečeh prekrasne prilike za napolnjevanje.

Vsako povečanje armade mora kapitalizmu prinašati profite. Za večje število vojakov je treba več pušk, več topov, več municije, več vojašnice itd. itd.

Nekateri izmed gospodov so si jalni igralci. Če čita človek njih govore, bi mislil, da ni v njih niti atoma militarističnega duha. Vodi jih le skrb za domovino in — blago sree. Tu je n. pr. eden, ki hoče militaristično rešiti vprašanje brezposelnosti. Armada naj se poveča za tristotisoč mož in tristotisoč brezposelnih bo rešeno. Par mesecev jih bodo gonili po kasarniških dvoriščih in po vežališčih in teh par mesecev bodo imeli kruha in streho nad glavo.

Potem bodo imele Zedinjene države znatno rezervno armado; kaj naj potem odpušteni rezervisti začno, ne briga očeta domovine.

Drugi modrijan hoče, da se rekrutira po nekakšnem turnusu, tako, da bi se sčasoma nabral kar poldrug milijon rezervne armade.

Tretji, katerega so baje navdihnili milični častniki častniki, prihaja s sijajno idejo, da naj se pod imenom prostovoljcev ustanovi nekakšna privatna armada. To smatra najbrže za pravi plod ameriškega duha. Zakaj ne bi bila v deželi, kjer so privatne železnice, privaten brzojav, privaten telefon, privatni policisti, privatni detektivji, še privatna armada, katero bi kapitalistični podjetniki dajali stricu Samu v najem, kakor dajejo smart podjetniki skebe in pretepače kompanijam v najem?

Nekateri obračajo svoje oči bolj na obrežja; ki niso nikakor utrjena. Fortifikacije Zedinjenih držav so smešne. Treba nam je velikih, močnih, modernih trdnjav. In veliko, veliko več ladij nam je treba.

Ves ta patriotizem večinoma ni vreden pipe tobaka. Za njim ne stoji ljubezen do Zedinjenih držav, temveč ljubezen do žepa, ki ima pri takih rečeh prekrasne prilike za napolnjevanje.

Vsako povečanje armade mora kapitalizmu prinašati profite. Za večje število vojakov je treba več pušk, več topov, več municije, več vojašnice itd. itd.

In država je najboljša molzna krava!

General Crozier je dejal, da družbe odirajo vlado. Razumljivo je torej, da si kapitalisti žele takega odjemalca, ki se da odirati.

Predsednik Wilson je v svojem zadnjem sporočilu kongresu dejal, da je militaristični duh tuj ameriškega ljudstvu, in da se ne vjema z ameriško zgodovino. Kapitalistom ni nič tuje, ker jim more polniti žep, in militarizem je izvrstno sredstvo za to.

Odkar so prenehale javne molitve za mir po Ameriki, se gibljejo vsakovrstne "mirovne družbe" in prireajo mirovne konference, zbornice itd. Če imajo kaj soli v glavi, morajo razumeti, da ne more nobena beseda v Ameriki napraviti v Evropi miru. Vsem tem mirovnim družbam pa ne pride na misel, da bi nastopile za mir v Ameriki in protestirale proti poizkusom, ki najbolj ogrožajo mir.

Kdor se zanima, kakšni ljudje pridigajo Evropi mir, se začudi, ko najde med "najuglednejšimi" člani mirovnih družb prav tiste ljudi, ki zahtevajo doma več vojakov, več orožja in več ladij.

Ali tudi to je razumljivo. Gospodje dobro vedo, da nima njih mirovni evangelij nobenega vpliva na mir v Evropi. Ampak lepo je kazati v javnosti miroljubno mišljenje in gnus pred klanjem; lepo je pa tudi spravljati dobičke od dobav, ki jih naročajo vojskojoče države. Članstvo pri mirovni družbi velja par dolarjev; bodeča žica, municija, vagoni in tisoč reči, ki jih potrebujejo evropske države, ker je vojna, nosijo milijone.

Kako bi se kapitalisti doma branili onega, kar jim prinaša v tuji take lepe profite? Zato mora njih časopisje slikati hudiča na steno in njihovi političarji morajo pretakati krokodilove solze zaradi nevarnosti, v kateri je Amerika.

Kapitalistom in njihovim podrepanikom je treba bistro gledati na prste!

RAZVOJ POLICIJSKEGA SKANDALA.

Nekaj tednov je bilo tiho o škandalih čikaške policije. Zdaj se zdi, da se približuje razvoj te tragikomedije s hitrimi koraki do svojega zaključka.

Državni pravdnik Hoyne je dobil glavno pričo, s katero hoče spojiti železni obroč svojih dokazov. Ta priča je kral lupeškega trusta Ed. Rice, katerega je Hoyne nekoliko mesecev zamenjal. Rice ni nič ni dišala bližnja seznanitev z državnim pravdnikom in sodiščem; kajti daleč od teh ni kaznilnica, in vrhovni poveljnik kupčijsko organiziranih lupecev je dobro vedel, da je popolnoma zrel zanj. Njegovi prihranki so mu dovoljevali daljše izlete, pa je šel malo pogledat svet.

Hoynov detektiv je izvohal njegove sledove in se pripeljal v San Francisco. Prišel je le malo prepozno, kajti Rice je zapustil mesto svetovne razstave ravno par ur prej. Podobno je bilo tudi v San Diego.

Detektiv se je vrnil, a ko je potem zopet sedel na železnico, je raztegnil svoje potovanje do državne meje našega južnega soseda. Mister Rice je namreč preživljal svoje dni v Mehiki. V El Paso je bil že enkrat aretiran in v Chicago so telegrafirali, naj pride ponj. Ali medtem je Rice dosegel, da so ga izpustili proti porokstvu in ko je prišel detektiv, mu je čez mejo osle kazal, češ kaj je nam za par tisoč dolarjev! Zdaj glejte, kako me vjame!

Naloga je bila res težavna, in bistri detektiv si je zaman belil glavo, kako bi zvalil svojega moža na tla Zedinjenih držav. Rice bi bil najbrže ostal v deželi Ville in Carranze, da ni posegla v zadevo ženska roka. Ricevi ženi se je zatožilo po soprogu, pa je prišla k Hoynu in mu predlagala, naj zagotovi pričo, da se ne bo bavil z njegovimi prejšnjimi lopovščinami oziroma, da ga ne bo kazensko preganjal, ona pa poskrbi, da se možiček vrne.

Tako se je zgodilo, in Rice se je s svojim častnim spornostvom vrnil pod krov strica Sama. Ali peljal se ni naravnost v Chicago. Ustavil se je v Laporte, Ind., kamor je prišel Hoyne in ga zaslišal. Zdi se, da je državni pravdnik zelo zadovoljen s tem rezultatom. V kratkem bo Rice zaslišan pred veleporoto.

Po tem, kar pravi Hoyne, bodo Riceve izpovedi veliko senzacionalnejše od izjav, ki jih je lani podal Barney Bertsche, ki je bil v znani bitki z detektivji na ulici Randolph ranjen.

Rice je vodil vsa lupeška podjetja rokovernjaškega trusta, ki je imel nekoliko milijonov letnega dobička in ki je izplačal največ podkupnim policijskim uradnikom, da so molčali in protežirali trustova podjetja.

Kolikor je prišlo doslej iz Hoyneve okolice v javnost, sta bili v Chicagu dve četi rokovernjaškega trusta. Eni je bil na čelu Roy Jones, drugi pa "Doe" Stirling in "Doe" Philips. Obe pa sta stali pod kontrolo "kralja" Ricea. Podjetje Barney Bertscheja, ki je bil kralj "jasnovideev", je bilo takorekoč konkurenčno. Policija je od obeh jemala podkupnine.

Rice je baje tudi izjavil, da je bil spopad na ulici Randolph, kjer se je razvila prava revolverška bitka in sta bila razun Bertscheja še dva detektiva in poštalec Spira zadeti, namenoma izzvan od policije, ki se je hotela za vsako ceno izbežiti Bertscheja, ker ji je postal nevaren.

Glavni stan, kjer so se policiji izplačevale podkupnine, je bil po Ricevih izjavah v salonu Tom Kerwina na severni Dearborn ul. Vse skupaj je obsegalo velik aparat, ali najvažnejšo vlogo je igral Rice, ki je bil glavni in odgovorni posredovalec med policijo in rokovernjarji. Zato je za Hoyna tudi najvažnejše, da ga je dobil za pričo.

Manjka mu zdaj še ena "sila", ki je igrala znatno vlogo, namreč "Waco Kid", ki jo je bil z Ricem vred ubral v Mehiko, kjer je baje še zdaj.

Rice niso pripeljali v Chicago, Hoyne je previden in noče povedati, kje da je; le to pravi, da ni daleč od Chicaga. Tudi za njegovo ženo ni znano, kje da je.

Blato se meša in kmalu bo zasmrdelo do neba.

Zimski kašelj —

kateri se ni hotel vdati nobenemu načinu zdravljenja ali katerega ste vsled kateregakoli vzroka zanemarjali — se lahko hitro olajša in bolnik spravi zopet k zdravju, ako se uporabi

Severa's Balsam for Lungs

(Severov Balzam za Pljuča). Njegovo težilno vrednost je izkazal v mnogih tistih slučajih. Sledeči je eden izmed teh:

"Moja mala hčerka je imela kašelj že od zime. Dali smo ji Severov Balzam za Pljuča in ko smo poslali dve steklenici, je kašelj popolnoma izginil. Mi imamo Severove Pripravke vedno pri roki in ti so Severov Regulator, Severov Življenjski Balzam, Severov Nervos, Severov Želodni grenček, Severov Jetna kroglica in Severovo Golaško Olje. Vsi ti so izborni pripravki."

Josephine Stajczak, 21 E. Stanton St., Hudson, Pa.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS IOWA

KADAR potrebujete društvene potreščine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO., 2711 South Millard Avenue. CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastonj. Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

321 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

Nepretirano ROJAKI! Oglasite se v moji gostilni kadar greste v mesto ali iz mesta in prepričali se boste, da točim najboljšo vsakovrstno pijačo. Ako pridete enkrat v mojo gostilno, sem zagotovljen, da boste še prišli.

JOS. SLABE

216 So. Genesee Street Tel. 362 Wankegan, Illinois

Sedaj je čas!

FARME Zemljišče za FARME

v Wisconsin in Michigan

Na farmi zamorete postati samostojen in neodvisen gospodar, zasigurati si boljše bodočnost in preskrbeti sebi in svoji družini boljše življenje kot zamorete doseči v zaduhlih tovarnah, nevarnih rudokopih in velikomestih, kjer je brezposelnost na dnevnem redu.

Kupite si kos dobre in rodovitne zemlje v eni ali drugi teh držav in v kratkem boste sprevideli, da ste napravili prav. Mi lastujemo nad sto tisoč akrov dobre in rodovitne zemlje poleg prijaznih mest in trgov, šol, železnic, cerkev, trgovin i. t. d., kjer se nudijo vsakemu vsakovrstne ugodnosti ki jih farmer potrebuje. Dobro podnebje, zdrav in čist zrak, izvrstna in zdrava voda in prijazen svet.

Zemljo zamorete kupiti sedaj še po jako nizkih cenah in izvanredno ugodnih pogojih, tako da si vsakdo lahko farmo kupi in pripomore do dobre in dobičkonosne domačije. Poleg omenjene zemlje imamo tudi nebroj že tudi deloma obdelanih farm na prodaj po istotako nizkih cenah in ugodnih pogojih.

Sedaj je čas da si preskrbite potrebne informacije in podrobnosti glede zemlje in farm, posebno ako se nameravate že letos naseliti ter s tem tim prej svoje blagostanje pospešiti. Vsa pojasnila Vam pošljem drage volje in popolnoma brezplačno. Pišite na:

A. Mantel GRIMMER LAND CO.

133 W. Washington St. CHICAGO, ILL.

ZAPOMNITE SI: Vsak cent ki ga naložite na farmo ali zemljo ki ste jo pri nas kupili vam nosi najmanj 10 odstotkov obresti, ne- vštveši skupička ki ste ga za svoje pridelke prejeli.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

J. P. Reading, Pa. Kakor lahko vidite v naših listnicah, imamo vedno premalo prostora. Prosimo, pišite prihodnjice le na eni strani.

Mnogim dopisnikom: Prosimo potrpljenja. List se ne da raztegniti. Kar je važno in porabno, pride. Kar se ne more objaviti, se ne more — za vsako reč posebe ne moremo navajati vzrokov.

DAROV ZA ALOJZ KOROŠEC V FRANKLIN, KANS.

Društvo št. 11 S. D. P. Z. v Dunlo, Pa. Darovali posamezni bratje \$2.89. Nabrali Josip Suhar

in Paul Jereb po stanovanjih \$4.25. Skupaj \$7.14. Poština 10c. Preostanek \$7.04 poslan na blagajnika društva "Proletarce" št. 50 S. D. P. Z.

Jože Suhar, tajnik.

Neki iznajdljivi restavrater v New Yorku naznanja, da bodo poslej v njegovi restavraciji posebni dnevi, ko bodo cenjene dame lahko jemale svoje pse s seboj. V ta namen je dal napraviti take sedeže, da bodo dame lahko imele "svoje ljubljence" tudi pri mizi poleg sebe in jih ne bo treba puščati v garderobi, kjer bi se še lahko prehladili. Zakaj ni človek pes!

Kako je na Porto Rico?

Porto Rico je otok, ki ga je priroda obdarila s čudovito blagim podnebjem. Zemlja je rodovitna in nenavadno veliko pogojev je zbranih, da bi ljudje tam lahko srečno živeli. Porto Rico se pravi "bogata luka."

Bogat je otok res; ali ljudje na njem niso srečni. Naj ustvari priroda paradiz — kapitalizem zna prepoditi srečo iz njega. Prepodil jo je tudi s Porto Rica in videti je, da opravlja to delo še temeljiteje, odkar vihra zastava strica Sama nad otokom. Kapitalistom rodi dežela bogate dobičke, delavci živijo v nepopisni bedi. In če se jim posreči, da dosežejo malo zboljšanja, uniči policija uspen njihovega boja, ki zna uvajati pravo strahovlado na otoku.

Brutalnosti, o katerih smo zadnjic poročali, se nikakor niso končale; v sredo, 3. marca jim je policija dodala nova barbarstva.

Predsednik ondotnega odseka A. F. of L. Santiago Iglesias je imel v Ponce velik shod, in ravno ko je govoril, je policija napadla zborovalce, in ko jih je razgnala, so se streljala nanje. Njene žrtve so en mrtvec in mnogo ranjenih. Sedem oseb, med njimi uradnike delavske Federacije, je aretirala, razun tega je prišla tudi predsednika omenjene organizacije in J. Martinez, predsednika organizacije tobaknih delavcev.

Ti ljudje so sedaj v zaporu, ne dovoli se jim poročstvo in celo pravica, da bi govorili s svojimi odvetniki, se jim odreka.

Porto Rico Fed. of Labor je poslala predsedniku zvezne industrijske komisije Walshu pismo, v katerem prosi, naj bi prišla komisija na Porto Rico in preiskala ondotno strahovlado.

Zelo obširno pismo, v katerem pravi eksekutiva organizacije, da je čitala poročila o njeni preiskavi coloradskih razmer, je izredno zanimivo. V glavnih točkah izjavja sledeče:

"Otok Porto Rico bi moral biti vstet v te preiskave in komisija bi morala pred vsem svetom razgrniti položaj njegovih 600.000 poljskih delavcev. Na svetu ni dežele, kjer bi bili delavci tako izkoriščani kakor tukaj. Industrij-

ski nemir vlada tu že celo desetletje.

Stavka je morala priti; z delavci so pregrozno ravnali in teh razmer ni bilo več mogoče prenašati. Delavci so mislili, da je prišel trenotek za dejanja; ali očitno niso računali z oblastni otoka, ki stoji pod kontrolo kapitalistov. Kljub dejstvu, da so morali delavci delati po 12 do petnajst ur na dan za 30 do 40 centov, so policija, oblasti in od sladkornih družb najeti profesionalni ubijaci terorizirali uboge delavce, hoteli jih pogrnati nazaj na delo.

Stavkarji so bili postreljeni, ranjeni, pobiti, le ker so se bojevali za boljše razmere in boljše plače. Njih voditelje so pometali brez zaslišanja v ječe, ne da bi jim bili dali pravico obrambe. Smrt, skrb in beda vlada na otoku, odkar je policija začela kršiti stavko.

Zato apelira Fed. of Labor na predsednika zvezne industrijske komisije F. P. Walsh, naj čim prej napravi preiskavo, da izve kongres Zedinjenih držav, kako se strelja po praporom Zedinjenih držav delavci, ki ustvarjajo bogastva.

Gouverner Yager ni kljub protestom uradnikov federacije ničesar storil, da bi bil prepreč ali prepovedal morilno brutalnost in interesu zemljiških posestnikov. Da bi guvernerju ofielno razložil oločaj, je bil delavski zastopnik v poslanski zbornici J. Aybar s predsednikom organizacije Iglesiasom pri njem, ter mu je predložil brzojave, ki dokazujejo, da so se sodniki, župani in policija raznih krajev zarotili z lastniki sladkornih plantaž za napad in postreljanje nedolžnih stavkarjev. Težko ranjene so držali v zaporih in komaj se jih je posrečilo dobiti proti visokemu poročstvu na svobodo.

V Juneas so zaprli 14 stavkarjev v smrdljivo "jail." V Anasco je policija pet stavkarjev težko ranila. V Arecibo je glavni policije prepovedal delavcem vsak obhod in shod. Policiji je ukazal, naj rabi gorjače in revolverje, če bi delavci imeli shod.

Stavkarjem se je prepovedalo

hoditi po glavnih ulicah. Enako se godi v Ponce.

V Majaguez je bil vodja stavkarjev Anasor brutalno zloavljan. Najeti so bili stavkokazi, da bi delali pod policijskim varstvom.

V Cheeibo strašno besni policija in dva policijska uradnika sta grozno zlostavljala strokovnega uradnika Juan Diaz. Delavcem so iztrgali zastavo Zedinjenih držav iz rok. Aretiranim ljudem ne dovolijo zagovornika. Vsa policija je na razpolaganje lastnikom zemljišč.

Pismo navaja še več posameznosti, ki so takega značaja, da se človeku ježe lasje na glavi. In če ne bi bliže v Zedinjenih državah doživeli podobnih reči, bi mislili da ni mogoče kaj takega.

SAFETY FIRST!

Fraze imajo v Ameriki veliko ceno. V Chicagu n. pr. velja geslo župana Harrisona: Safety first.

Kako je v resnici z varnostjo v tem mestu, zna najbolje povedati koronerjeva statistika. Lanskega leta je bilo v Chicagu na železnica ubitih 282 oseb, in sicer 100 uslužbencev, 13 potnikov in 169 drugih. Na kolodvorih jih je bilo ubitih 17, na križiščih 71. Največ žrtev je zahtevala Chicago Milwaukee and St. Paul Ry., namreč 47, potem Northwestern 44.

V velikem mestu, ki se baha s civilizacijo in kulturo 282 oseb v enem letu ubitih na železnica — to, mislimo, je zgovorno znamenje velike varnosti.

V drugih ozirih tudi ni nič bolje. Vsakovrstni lupeži imajo tukaj tako široko polje, da cvete njih rokodelstvo kakor marjetice na spomladnem travniku. Tatvine in vlomi so že čisto redni dogodki, na katere se je komaj še ozirati. Revolver je igračka. In večina gospodov lupežev se smeje policiji, kajti ta zna pač napadati brezposelne delavce, rešiti mesto rokovernjačev je pa zanj prevelika umetnost.

Brez Boga bi cerkev lože izhajala kakor brez hudiča.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URAĐNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVČIČ, box 705, Conemaugh, Pa.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 50, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAYDEK, box 187, Conemaugh, Pa.
Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa.
Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINCIČ, 5409 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAVPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAZIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Tolleston, Sta., box 73.
NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill, N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORSEK, 1. porotnik, Box 195, Radley, Kansas.
JAKOB ROČAN, 2. porotnik, 274 Lannen Street, Johnstown, Pa.
ALOJZIJ KABLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR:

Spendal Ivan, Conemaugh, Pa., box 273.
Gašnik Ivan, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa.
Gabrenaja Jakob, box 422, Conemaugh, Pa.
Bove Frank, R. F. D. 5, box 111, Johnstown, Pa.
Suhodolnik Ivan, box 781, South Fork, Pa.
Zoler Alojzij, box 514, Conemaugh, Pa.

PRIPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUŠTEV SLOVENSKEH PODPORNH NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

Predsednik: Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z.
Zavetnik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J.
Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z.
Hrast Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J.
Stefaniš Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare.
Frank J. Aleš, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill., član S. D. P. & P. D.
Goršek Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Ocenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni, pošiljati vse kopije in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potem Poštah; Expressih; ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kako pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

OD PRIPRAVLJALNEGA OD BORA ZA ZDRUŽENJE.

Vsem članom in članicam prizadeh organizacij na znanje.

Prvo splošno glasovanje o združenju, ki se je vršilo pri petih organizacijah je končano in pri pregledu na rezultat mora vsakega posameznega, napredno mislečega člana navdajati zadovoljstvo. Večina za združenje je namreč pri vseh zapopadenih organizacijah tako ogromna, da smemo z vso pravico pričakovati najlepšega uspeha. Natančne podatke o številu glasov za in proti, bodo izdale organizacije, oz. glavni tajniki istih v svojih glasilih.

Slovensko delavstvo, organizirano v raznih podpornih organizacijah, je pokazalo, da se zaveda in prav dobro razume, kaj mu treba v ohranitev naših podpornih organizacij, ne glede na razne puhle tvrditve nekaterih na en ali drug način zainteresiranih nasprotnikov združitve.

Toraj prvo glasovanje je končano. Drugo glasovanje se prične dne 15. marca t. l. in vsa navodila, glasovnice i. t. d. prejmejo društva pravočasno od glavnih tajnikov svojih organizacij. Glasovanje se ima vršiti v istem smislu kot prvo; originalne glasovnice se hranijo pri društvih, a poročilo o izidu se pošlje glavnemu tajniku svoje organizacije in predsedniku priprav. odbora.

Kot rečeno, bodo prejela društva vsa potrebna navodila od gl. tajnikov svojih organizacij, vendar omenim naslednje: izpolnjevanje, na primer: kdor glasuje za predlog št. 1, naj ne glasuje za predlog št. 2 in naobratno, kdor glasuje za predlog št. 2, naj ne glasuje za predlog št. 1. Kajti ako kdo slučajno glasuje za oba ta dva predloga, bi bila dotična glasovnica neveljavna. Istotako, kdor glasuje za predlog št. 3, naj ne glasuje za predlog št. 4 in naobratno. Za predlog št. 5 in 6 se naj glasuje po prepiranju ne glede na druge predloge, lahko za oba, ali pa protibema, ali pa enega za, drugega proti.

Upam, da se bode to glasovanje istotako lepo zaključilo, kot prvo, ter nas dovedlo do končnega cilja.

Viljem Sitter.

predsednik priprav. in predsednik priprav. odbora.

Stranka

Chicago, Ill.

(KONEC.)

8. Tiskovni odbori.

1) Za vodstvo s tiskom spojenih poslov voli vsaka narodnostna organizacija svoj tiskovni odbor treh članov, ki se volijo sočasno z glavnim odborom in na enak način. Tiskovni odbori poročajo glavnemu odboru, kateremu so odgovorni.

2) Po svojem spoznanju ali na predlog kakšnega tiskovnega odbora skliče glavni odbor lahko skupno sejo vseh tiskovnih odborov.

3) Vsak tiskovni odbor se konstituira takoj po izvolitvi, izvoli iz svoje srede tajnika, ki je obnim zapisnikar, in sklicuje svoje seje po potrebi.

4) Opravičene stroške tiskovnih odborov pokriva glavni odbor.

9. Vezni donesek.

1) Lokalne organizacije odpošljejo vsak mesec za vsakega člana sledeče zneske gl. tajniku:

— Gl. odb. skupne stranke po 5c.

— Državi in okraju (State and County) skupaj po 5c.

— Gl. zvezi po 5c.

Skupaj 15c, izvemski, če je gl. odbor ali splošno glasovanje sklenilo, pobirati se kakšne redne prispevke, torej zvišati za mesečne prispevke.

Te zneske je poslati na podlagi izdelanega poročila vsak mesec — najkasneje do 10. za prejšnji mesec.

2) Razpečevanje agitacijskih znamk, izdanih od glavnega odbora, je naloga krajevnih skupin.

10. Krajevni odbori.

1) Vsaka krajevna skupina si izvoli toliko članov v odbor, kolikor jih potrebuje za redno poslovanje.

2) Tajnik zastopa skupino v notranjih in zunanjih zadevah, vodi finančne knjige in pobira pristopnino in mesečne prispevke, sklicuje redne in izredne seje in vodi korespondenco.

3) Zapisnikar vodi zapisnik, drugi odborniki pa izvršujejo posle po naročilu skupine (kluba).

11. Dolžnosti članov.

1) Vsak član mora priznati program socialistične stranke in se po njem ravnavati, ter izvrševati veljavne odredbe zborov in zastopov ter sklepe splošnih glasovanj.

Naša majska izdaja.

Še dva meseca imamo do prvega maja, ki je po svobodnem sklepu organiziranega zavednega proletariata delavski praznik. O pomenu tega praznika nam ni treba razpravljati na tem mestu. Delavstvo manifestira prvega maja predvsem svojo zrelost; s tem praznovanjem dokazuje, da se zaveda, kateremu razredu pripada; s svojo manifestacijo, ki se vrši po vsem svetu sočasno, potrjuje, da je delavstvo vseh dežel in vseh narodov ena in enotna velika armada, ki stremi po popolni združitvi, da doseže v njej moč, ki je potrebna, da se reši iz kapitalističnega suženjstva.

Prvi majnik je dan delavskega edinstva. Kakor so delavci povsod izkoriščani in zatirani v kapitalističnem sistemu, tako morajo biti složni v obrambi in v boju, če hočejo streti sile izkoriščanja in zatiranja.

Prvi majnik je praznik boja, tistega boja, čigar cilj je resnična svoboda in enakost, boja, ki se vodi "z uma svitlim mečem."

Prvi majnik pa je tudi praznik miru, svetovnega miru, in mogočen protest proti vojni in militarizmu. Zato ima praznovanje prvega majnika letos poseben pomen. Nekoliko milijonov naših bratov in tovarišev leži v evropskih zakopih s puškami v rokah, za kanoni, možnarji in mitraljezi, na tuje povelje ubijajoči drug drugega. Več kakor milijon jih že leži pod zemljo, in še nekoliko milijonov jih leži po bolnišnicah. Za tuje interese, na tuj ukaz, sebi le na škodo, se koljejo tisti, ki so drug drugemu najbližnji.

Vemo pa, da je tudi ta grozna, največje strahote z največjo blaznostjo in z najgrozovitejšo ironijo prepletajoča tragedija posledica tistega kapitalističnega sistema, ki ubija delavce vsak dan po jamah, plavžih, jeklnah, železnicah itd. ter napolnjuje ves svet z reveži in pohabljenici.

Le zmaga delavstva more ustvariti razmere, v katerih bo človeštvo uživalo mir.

Boju za tako zmago je posvečen praznik prvega majnika.

Tudi "Proletarec" hoče za ta praznik izpolniti svojo dolžnost. Kakor že zadnja leta izide "Proletarec" tudi za ta dan v povečani obliki. Če bodo naročila zadostna, bo tiskan

najmanj na 16 straneh.

Ta številka bo izdana dne 28. aprila, tako da jo bodo vse naselbine lahko imele 1. maja.

Uredništvo in upravnništvo se potrudit, da storita najboljšo, kar bo mogoče. Prirejeno in izbra-

no bo gradivo, ki bo gotovo zadovoljilo vse čitatelje in ki bo obenem najbolje služilo za propagando. List bo bogato ilustriran in poskrbljeno bo, da bo tudi s tem delom čitateljem najboljše ustreženo.

Česar pa ne moreta storiti upravnništvo in uredništvo sama, je agitacija za razpečevanje te slavnostne izdaje. To je naloga, ki jo morajo prevzeti in izvršiti naši sodrugi po naselbinah in od njih pričakujemo, da jo izvrše čim temeljiteje. Komur je boj za osvoboditev proletariata resna zadeva, bo gotovo storil, kar je v njegovih močeh, da se čimbolj razširi ta izdaja, ki bo prispevala razredni zavednosti in probuji našega delavstva.

Upravnništvo računa, da izide slavnostne številke Proletarca

najmanj 16.000 iztisov.

To se lahko doseže, ako se vsi sodrugi lotijo agitacije. In če se doseže, bo tudi nam mogoče napraviti tak list, da ga bodo vsi čitatelji veseli.

Sodrugi! Imejte pred očmi, da je prvi majnik praznik, katerega si je delavstvo samo izvolilo in določilo, da torej ni nobenega cerkvenega in državnega praznika, ki bi mogel imeti enak pomen.

S to mislijo pojdite na delo in gotovo dosežete uspeh.

Izpolnite in izrežite ta kupon, ter ga nam pošljite!

Upravnistvu "PROLETARCA"

4008 W. 31st St.
CHICAGO, ILL.

Pošiljam dol. cent. za

..... iztisov majske številke "Proletarca."

Pošljite na naslov:

Ime.....

Ulica.....

Mesto.....

Razne določbe.

1) Ako se goji v kakšni skupini godba, mora biti zato poseben odbor s svojo od skupinske popolnoma ločeno blagajno. Ta odbor upravlja vse godbene reči in vodi korespondenco. Če pa vabi gozdbo organizacije, ki ne pripadajo stranki, mora predložiti vabilo članstvu skupine, da sklene, če se sprejme ali ne. Za sodelovanje na socialističnih zabavah lahko zahteva odbor po \$2.00 za vsakega sodelujočega člana; od tega pripade 50c odborovi blagajni, po \$1.50 pa vsakemu članu godcu. Od zaslužka na socialističnih zabavah gre ena tretjina v odborovo blagajno. Če je v tej čez \$100.00, se mora prebitek oddati blagajni skupine.

2) Pevski zbori, telovadba, dramski odbori i. t. d. se ne ločijo od skupine.

Filip Godina, tajnik.

IZ NASELBIN.

Glencoe,

Cenjeni čitatelji Proletarca!

V vzhodni Ohio je do petnajst-tisoč rudarjev v stavki, in z njimi gladuje i zmrzuje približno toliko žensk in otrok že leto dni. Med njimi je do petsto Slovencev, ki se s svojimi tovariši vred bojujejo za boljši kosček kruha. Strokovne, podpirne in socialistične organizacije nas po svojih močeh gmotno podpirajo, in le na te se zaupno zanašamo, ne pa na vsakovrstne odrešitelje, ki kriče po šovinističnih listih, kako bodo osvobodili slovenski narod v stari domovini, medtem ko nas tukaj v Ameriki prezirajo. Pod imenom nekakšne Lige molzejo slovenski narod in hočejo iz njega iztlačiti denarja, pa sami neznajo povedati, čemu.

Če bo kdaj mirovna konferenca, ki bo urejevala razmere v Evropi, ne verjamem, da bi smel ameriški Slovence sesti z diplomati k zeleni mizi in z njimi glasovati k usodi Slovencev. In ravno tako ne verjamem, da Slovincem po vojni ne bo več treba hoditi s truhom za kruhom po svetu.

Tisti ljudje, ki zdaj tako z besedami rešujejo narode, nimajo niti pojma o svobodi, ali pa jim služi tudi ta beseda le za zaslepljevanje ljudstva. Po njihovih nazorih so Italija, Srbija, Črna Gora, Bolgarska pač svobodne dr-

žave. Ali ne beže ravno iz teh držav delavci trumoma pred 'svobodo', v kateri bi od lakote umirali?

Da, delavstvo bi želelo tako zmago, da bi padla vsaka tiranija, da bi nastala ljudovlada in se prenehalo materialno izkoriščanje in s tem tudi vojne. Ampak sedanja vojna se ne vodi za to in od te vojne ne more delavsko ljudstvo nobenega naroda pričakovati osvoboditve.

Slovenska Liga, ki jo zdaj ustanavljajo z velikim truščem, bo podobna tisti podkupljivi družbi, ki jo poznamo od skebanja v Westmorelandu, v Michiganu i. t. d., kjer so pomagali pahniti delavce v še večjo bedo in revščino, dasi je bilo med njimi mnogo Slovencev in Slovanov.

Slovenska liga bo metala Jugoslovanski Socialistični Zvezi in drugim delavskim organizacijam polena pod noge, kadar bodo delale za korist slovenskega delavstva. Vsa ta Liga je špekulacija posameznih oseb, slovenskemu narodu pa ne prinese nobene koristi.

Če bo mirovna konferenca in bodo razmere take, da bo sploh mogoče kaj vplivati na njeno posvetovanje in na njene sklepe, tedaj verjamem, da bo imela vpliv socialistična Internacionala. In v Internacionali ima Jugoslovanska

Socialistična Zveza besedo; kar bo tam povedala, bo kaj zaleglo, in tem več bo zaleglo, čim močnejša bo. Torej pomagamo tudi svojim rojakom v starem kraju najbolje s tem, če se v največjem številu pridružimo socialistični stranki, ne pa če gremo pod dežnik kakšne Lige, katero snujejo ljudje, od katerih se nikdar nič ne vidi in ne čuje, kakor če nanesemo prilike, da bi bilo mogoče pomoliti ubogo delavsko paro.

Slovenskim delavcem v Ameriki pa priporočam, naj ne verjamejo vsake izmišljene vesti, ampak naj čitajo delavske liste, naj čitajo članke, kakršne prinašata Proletarec in Glasilo, potem se bodo kaj naučili. Prepričan sem, da tedaj ne bo nobenih odpadnikov in delavci se bodo še krepkeje oklenili socialistične stranke, svoje stranke, edine, ki jih more rešiti iz suženjstva.

Ignac Zlemberger.

Superior, Wyo.

Cenjeno uredništvo "Proletarca!"

Tudi tukaj se ne moremo z delovnimi razmerami nič pohvaliti, ker delamo po tri do štiri shte na teden in imamo množico brezposelnih, ki zamač čakajo na delo. Torej moram tudi jaz reči kakor mnogo dopisnikov: Nikomur ne svetujem, da bi hodil sem za delom.

Zaprli so tukaj tudi rov D, vsled česar je okrog 180 ljudi izgubilo delo, tako da so se razmere še bolj poslabšale.

Zabave smo imeli zadnje leto dosti, ker se je mislim sedem parov Slovencev poročilo, in to se mi zdi veliko, ker nas je tukaj pravzaprav malo Slovencev.

Na društvenem polju je napredek dober. Podpornih društev imamo pet, tako da se vsakdo lahko zavaruje za slučaj, če pride kakšna nesreča; in to se na dnevne mruje. Žal, da se tudi nejejo ljudje, ki govore, ne da bi sami vedeli kaj. Tako sem slihal nekega rojaka, ki je nekaj ogovarjal delavsko podporno zvezo. Upozarjam take ljudi, naj puste to društvo pri miru; marsikateri članov se ima že S. D. P. Z. zahvaliti za podporo in obkrovanje ne bomo dali svoje organizacije. Za bolnega sodr. John Schneiderja sta šla naša člana Jakob PROL. LU Mivšek in Frank Kmetič nabirat pri rojakih, kajti naše društvo šteje le 11 članov. Nabrala sta 9 dol. 80c, za kar se zahvaljujemo vsem darovalcem. Pozdrav vsem čitateljem tega lista!

Jakob Mivšek.

Meadow Landa, Pa.

Cenjeni sodrug urednik!

Pri nas se zlodje slabo dela. Delali smo po dva do tri dni na teden, potem so pa popolnoma ustavili. Nikomur na zemlji ni svetovati, da bi hodil sem. Po zimi nas porivajo po takih prostorih po rovu, da bi ga bi šel pred 5 ali 6 leti, če bi mi bil pokazal tak prostor, tožiti, če bi le vedel, kje je taka sodnja. Zato nam pa vendar ne manjka zabave, samo če je človek najde; samo malo draga je. Tako je prišel zadnji moj tovariš, ko sem bil ravno pri pisanju, in me je pri tem opravilu dregal, da sem se kar začudil. Mir sem imel šele, ko je šel spat; potem pa je bil čisto miren in je spal kakor klada.

Ampak drugo jutro, ko se je zbudil! Držal se je za glavo, pa klet, da je kar pokalo. Strmeč sem ga vprašal, kaj da je, zakaj se tako jezi?

Kaj se ne bi jezil? mi je odgovoril, ko me je tisti tvoj prijatelj počil za pet dolarjev!

Kateri moj prijatelj? sem vprašal.

Tedaj sem se spomnil, da je bil prejšnji večer prinesel neko pismo in pet Amerikanskih Slovencev od nekega znanca. V tem pismu mi je hvalil Amerikanskega Slovence in se mi ponujal, da mi ga naroči. Jaz seveda ne potrebujem te šare. Moj tovariš pa mi je pravil, kako je bilo, ko je bil na obisku v Aleksandriji.

Tisti svetnik — je pravil — ti je poslal ono lepo pismo, je prinesel kar celo galono vina na mizo. Jaz, ki nisem imel ves dan ničesar pod zobmi, sem ga kmalu imel v glavi. Tedaj pa mi je svetnik začel prigovarjati, naj vstopim v njegovo društvo. Izgovarjal sem se, da sem že v svobodnem miselnem društvu; ali pobožni mož ni pa ni odnehal, dokler mu nisem dal pet dolarjev. On pa mi

Poročilo o razpečanih znamkah J. S. Z. v mesecu februarju 1915.

Država	Mesto	Število razpečanih znamk	Dobitki	Razdeljeno: G. stan. soc. str.	County in dr. org.
Ark.	Ft. Smith	48	4.80	2.40	2.40
Colo.	Pueblo	10	1.00	.50	.50
Illinois	Livingston	54	5.40		
	Chicago 6	100	10.00		
	Nokomis	49	4.90		
	Springfield	46	4.60		
	Staunton	8	.80		
	E. St. Louis	20	2.00		
	Chicago 1	25	2.50		
	Zeigler	25	2.50	15.90	15.90
Indiana	Clinton	25	2.50	1.25	1.25
Kansas	Carona	6	.60		
	W. Mineral	11	1.10		
	Franklin	35	3.50	2.60	2.60
Mich.	Detroit 61	100	10.00	5.90	5.90
Minn.	Irontown	10	1.00		
	Ely	22	2.20	1.80	1.80
Mo.	St. Louis 14	40	4.00	2.90	2.90
Mont.	Klein	26	2.60		
	Red Lodge	29	2.90		
	Washoe	28	2.80	3.70	3.70
Ohio	Youngstown 18	40	4.00		
	Cleveland 27	45	4.50		
	Barberton	15	1.50		
	Akron	5	.50		
	Steubenville	15	1.50		
	Youngstown 62	16	1.60		
	Neff	3	.30	6.95	6.95
Pa.	N. S. Pittsburgh 3	50	5.00		
	Canonsburg	25	2.50		
	Duane	29	2.90		
	N. S. Pittsburgh 131	20	2.00		
	Sygan	20	2.00		
	Hermine 63	7	.70		
	Ellsworth	10	1.00		
	McKees Rocks	29	2.90		
	S. S. Pittsburgh	20	2.00		
	Conemaugh	25	2.50		
	New Brighton	15	1.50		
	W. Newton	7	.70	12.40	12.40
Wash.	Buckley	11	1.10	.55	.55
Wis.	Milwaukee 9	53	5.30		
	Racine	15	1.50	4.15	4.15
	W. Allis	15	1.50		
Wyo.	Cambria	18	1.80		
	Rock Springs	39	3.90		
	Cumberland	8	.80		
	Gunn	21	2.10	4.30	4.30
Skupaj		1266	\$126.60	\$63.30	\$63.30
Znamk na roki 1. febr.				2246	
Razpečanih v februarju				1266	
Zgubljenih				980	
				32	
Na roki dne 28. februarja				948	
Izjemnih znamk na roki dne 1. februarja				115	
Prejšnji ostanek				120	
				235	
Dano državi Pa.				124	
" " Ill.				62	
" " Ohio				15	
" " Wis.				10	
Zgubljenih				10	211
Na roki dne 28. februarja				24	
Dualnih znamk na roki dne 1. februarja				154	
Dano organizacijam				74	
Na roki dne 28. februarja				80	

Tajništvo J. S. Z.

PRISPEVKI V FOND ZA ZVEZNO TISKARNO
v mesecu februarju.
Redni mesečni prispevki.....\$63.30
J. Bushbach in St. Blagich, N. S.
Pittsburgh, Pa. 5.15

Nabrano po sodr. jugosl. soc. kluba št. 3, N. S. Pittsburgh, Pa. 23.00
John Ujevich 2.80
Oddano blagajniku tega fonda \$94.25

NEBESA IN ASTRONOMIJA.

Zvezdoznanstvo je realna veda, ki dela z daljnogledom, s spektroskopom, s fotografijo, z matematiko. Na pravilnice ne da nič.

Koliko prostora obsega naše osolnjo, še ne vemo natančno. Znamo pa je, da znaša proga planeta Neptuna 7 milijard milj ali 28 milijard kilometrov. Izza Neptuna so še planeti. Zlasti pa so tam še kometi.

Repatca iz leta 1811 potrebuje 3000 let, da pride okrog sonca in njena največja oddaljenost od sonca znaša 54 milijard kilometrov. Komet iz leta 1680 potuje 8800 let okrog sonca in se oddalji od njega do 128 miljard kilometrov.

Najbližje sonce izven našega osolnja je zvezda Alpha v Centavru. Oddaljena je od nas 40 trilionov kilometrov. Zvezda 61 v Labodu je od nas 460.000 krat, Sirius 625.000 krat tako daleč kakor naše sonce. Vega je 204.000 milijard, sedanja Polarna zvezda 344.000 milijard kilometrov od nas.

Vse te zvezde, ki so v resnici sonca, so še takorekoč naše sosedje. Z daljnogledi se vidijo zvezde, ki so desetkrat, dvajsetkrat, stokrat bolj oddaljene.

Če gledamo z naše ali pa z naspotne zemeljske pole, s severa ali pa z juga na nebo, povsod vidimo, da je vse posuto z zvezdami.

Izza zvezd, ki jih vidimo s prostimi očmi, najdemo druge z navadnim daljnogledom. Izza teh

druge z večjim, dalje druge s še večjim dalekogledom.

Ves neskončni svetovni prostor je napolnjen s sonci, planeti, lunami, kometi, astronomičnimi megli.

Kje so nebesa?

Drobne vesti.

V šali svojo sestro ustrelil. Iz Celja: Dne 20. jan. je sedel posestnik sin Josip Mulej iz Sv. Lovrenca s svojo sestro Nežo v hiši neke posestnice v Mostah. Neža je vprašala svojega brata, kaj bi storil, če bi prišli zdaj razbojniki ali sovražni vojaki. Josip Mulej je na to vprašanje vzel iz žepa revolver, ga nameril na svojo sestro in dejal: "Vsakega bi ustrelil." V tem hipu se je revolver po nesreči sprožil in krogla je zadela Nežo Mulej v glavo, da je bila takoj mrtva.

Požar. Pred par dnevi je nastal ob 4. zjutraj v prodajalnici Pavla Kunsteke v Sturjah ogenj, ki je uničil mnogo blaga. Škoda znaša 18.000 kron, ki je pa popolnoma krita z zavarovalnino.

Od divjih lovcov ustreljen. Iz Celja poročajo, da je 20. jan. našel posestnik Jožef Butulen lovškega paznika Luko Jusu mrtvega ob potoku. Jus je ležal z glavo v vodi ter imel nekaj ran. Skoro gotovo je postal žrtev lovskih tatov.

Predzrna tatvina. V Pulju je neznan zlikovec pri belem dnevu, namreč opoldne, s ponarejenim ključem odprl vrata prodajalne

POZOR!

Dotične, kateri so naročili

"Družinske koledarje"

in še ne plačali, uljudno prosimo, da prej ko mogoče pošljejo denar, da mi potem uredimo račune in plačamo tiskarno.

zlatarja Zulianija in pobral iz izložbenega okna 150 prstanov, vrednih 1500 K, 10 ženskih ur, vrednih 600 K, 8 zapestnih ur, vrednih 480 K, 50 zlatih obeskov, vrednih 600 K, ter 10 zlatih prstanov, vrednih 800 K. Neopažen, kakor je prišel, je tat tudi odšel s svojim plenom.

Odpad od katoliške vere. Erna Hobel, rojena v Motholcih, sedaj strežnica Rdečega križa v Marijanšču v Celoveu, je odpadla od katoliške cerkve ter prestopila k protestantski veri.

Samomor. V Gradcu se je ustrelil višji jetniški ravnatelj Anton Markovič.

S konja je padel v Celoveu topničar 7. polj. top. polka Jožef Stelzer in se je hudo poškodoval na obrazu in nosu. Prepeljali so ga v vojaško bolnišnico.

Nezgoda. 15letni ključavničarski vrtdk Ivan Turk iz Siske je pri vrtdki Kastelic & Žabkar izdeloval neki strojni del, kateri mu je padel z mize na desno nogo in mu jo je na stopalu tako poškodoval, da je moral zapustiti delo in iskati zdravniške pomoči.

Pobegnil je iz norišnice na Studeneu Frane Vrhune, rojen leta 1893. v Železnikih, neoženjeni delavec in zelo nevaren osebni lastnini.

Legar. V Postojni in v okolici je izbruhnil legar. Oblasti so odredile varnostne odredbe.

Nesreča na železnici. Pri državni železnici, in sicer na postaji Trst-Sv. Andrej, je bil uslužben kakor mizar 35letni Fr. Mandelj doma nekje s Kranjske. 13. jan. zjutraj je šel nesrečni Mandelj na delo. Ker je pa bilo že nekoliko kasno — bilo je že 5 minut čez 7. uro — si je hotel krajšati pot in je zato preplezal židek ob železniški progi na oni točki, kjer se stekata ulica dei Naval in ulica Broletto. In ravno ko je preplezal ta židek in hotel naprej preko žel. tira, je pridrl vlak, ki ob isti uri odhaja iz Trsta v Gorico, oziroma na Jesenice. Mandelj je počakal, da vlak odide; ko pa je res vlak oddirjal mimo njega, je Mandelj skočil preko tira. Ni pa revež opazil, da je ravno v onem trenutku prihajal z nasprotne strani po drugem tiru vlak, ki ob isti uri prihaja iz Hrpelja v Trst. In tako se je pripetilo, da je nesrečni Mandelj, ko je skočil preko prvega tira, po katerem je vozil odhajajoči vlak, skočil naravnost proti stroju prihajajočega vlaka, ki je nesrečneža takoj podrl ter ga potem vlekla za seboj nič manj nego 250 m daleč. Pri tem je bil nesrečnež skoro zmečkan.

Železniška nesreča. Dne 17. januarja se je peljala posestnica Franciška Črne iz Snerberja s svojima dverma heerkama in s posestnico Cecilijo Hribar k maši v D. M. Polje. Pred železniškim prehodom ostane v vozom, ker se bliža brzovlak a konj se splaši. Vsi so bili lahko poškodovani. Zaprli so v Mariboru topničarja Riderja, ker je tekem več mesecev poneveril nad 90 vreč ovsu in ga prodajal gostilničarju Grabnerju kot "prihranjeno krmo."

Povozil je 11. jan. zjutraj tovrni vlak pri Gratweinu nad Gradcem ženo železniškega čuvara Trummerja. Dobil je take poškodbe, da je kmalu umrl.

Požar. V Koševniku pri Črnem vrhu je nastal 17. januarja dopoldne požar, ki je upepelil hišo, hlev, poleg tega je poginilo v dimu 8 goved, 1 konj in prašič. Gospodar Anton Mikuš se nahaja v vojni, kakor tudi še trije njegovi bratje. Doma sta le oče in mati. V drugem nadstropju realnega poslopja v Ljubljani se je užgala 14. jan. ponoči v sobi 7. razreda iz dosedaj še nepojasnjenega vzroka oprava. Ogenj se je razširil, ne da bi bil to kdo opazil, tako, da je zgorel celi podij s katedrom

ter je pregorel tudi strop. Šele pred začetkom poduka so zapazili da tli čela soba in hiteli gasiti. Poklicati je bilo treba požarno brambo, ki je po daljšem naporu zadušila ogenj. Dejstvo, da je bila soba zaprta in da vsled tega ni mogel sveži zrak do ognja, se je zahvaliti, da se ni zgodila večja nesreča. Domneva se, da je povzročila požar kaka neprevidno zavržena cigareta. Škoda je precejšnja. Poduk na realki je moral za ves dan odpasti. — Kakor se naknadno poroča, je povzročila ogenj defektna centralna kurjava pod tlakom v II. nadstropju. Tleti je najbrže začelo že dolgo, predno je izbruhnil ogenj. Ljubljansko prostovoljno gasilno in reševalno društvo z načelnikom Turkom je bilo takoj na mestu ter tekem dveh ur posekalo goreče tramove in odstranilo tla in strop ter pogasilo ogenj. Vročina v gorečem objektu je bila neznosna in treba je bilo največjega napora, da je moštvo zmoglo svojo težko nalogo ter preprečilo večjo nesrečo.

Marogasti legar. Zdravstveni oddelek deželne vlade poroča, da je bil vsled dveh transportov beguncev iz tabora v Šmihelu na Štajerskem zanešen v Volšperk marogasti legar. Tam je bilo dosedaj 33 slučajev te bolezni z dvema smrtnima slučajema. Da se ne ho širila bolezen naprej, se je vse potrebno ukrenilo. Nadalje so bili konstatirani trije slučajji marogastega legarja na ranjenih z južnega bojišča, došlih 9. januarja v Beljak. Bolniki so v izoliranem paviljonu (oddelku) javne bolnišnice v Beljaku.

Jesenjski kolodvor ni več odgovarjal vedno večjemu prometu, zato so ga prezidali in bo kmalu povečanje končano. Predelani kolodvor so otvorili 11. januarja. Zgradili so pokrit, takozvan otočni peron, kakršen se nahaja n. pr. na celovškem glavnem kolodvoru. Potniki gredo nanj skozi pokrit predor in jim ni treba več hoditi čez tračnice ter čakajo na vlake pod streho. Izhod je dvojen. Potniki lahko znajo, kako naj hodijo, ker je dovolj informacijskih napisov. Ločen od osebnega je tovorni promet. Izboljšanje kolodvora se je z ozirom na omejen prostor izvedlo srečno. Otvorili so povečani kolodvor v navzočnosti vladnega svetnika Kordina. Ljubljane lahko zavdajo Jeseničane radi njih modernega kolodvora.

Zasnežen vlomilec. Strojari in posestnik Jakob Dermota v Železnikih se je zbudil ponoči, ker je čul v svoji hiši sumljiv šum. Ko stopi v električno lučjo v prtično sobo, zapazi, da izkuša neki mož s sekiro odpreti v steno zazidano omaro. Vlomilec se prestraši, vrže proč sekiro in hoče pobegniti, a Dermota mu zastavi pot. Vlomilec je 20letni delavec Ivan Benedičič iz Železnikov, ki je prejš nje čase delal pri Dermoti. Benedičič je priznal, da je hotel iz omare vzeti nekaj kronice.

LASTUJTE FARMO IN BODITE NEODVISNI.

V Evropi rojeni ljudje so že pokazali svojo zmoglost pri obdelovanju farm v Arkansasu in Louisiani. Prišli so z obdelovanjem 10 do 20 akrov zemlje s svojo družino, vsi napredujejo in nekateri so celo postali bogati. Ravno taka prilika čaka vas danes. Zemlja je po ceni in na lahke obroke za izplačati. Pišite, ali se pa osebno oglasite za pojasnila pri L. M. Allen, P. T. M., Rock Island, Room 718 La Salle Station, Chicago, Ill. Naši nasveti so koristni vsem agrikulturnim naseljencem. (Ad.)

V VAŠO LASTNO KORIST.

Ali ste že kdaj premišljevali, zakaj da bi morali kaditi samo eno vrsto cigarete in ne drugih? Ali ste že prišli do tega, da bi morala biti vsaka stvar, pa naj si bo potem cigareta ali kaka hišna potrebščina, dobre, najboljše kakovosti? Ako niste še, potem je čas, da se ravnete po tem in da gledate na to, da dobite za denar tudi vrednost v blagu. NEBO cigarete z ustnikom in ZIRA brez ustnika so najboljše za to ceno. Protežirajte sami sebe s tem, da kupite NEBO IN ZIRA cigarete, narejene po svetovno znani firmi vsled poštenosti in točnosti. NEBO cigarete z ustnikom in ZIRA brez ustnika se prodajajo po 5c. To so cigarete, katere vsebujejo vse, kar zahteva strasten in izkušen kadilec.

GLAVNICA IN
PREBITEK
\$500,000.00

AMERICAN STATE BANK

1825—27 Blue Island Ave., blizo 18-ste ulice.

PREJEMA ULOGE

Na hranilne uloge daje 3% obresti. Na čekovni račun daje najpovolnejšo postrežbo.

POŠILJAMO V DOMOVINO KRON 100 ZA \$17.50

in jamčimo, da se denar ne izgubi, temveč se vam povrne, ako bi se ne izplačal.

DAJEMO POSOJILA

s povoljno nizko ceno na poslopja v Chicagu. Ako imate stavbišča (lote) vam pomagamo zgraditi hišna poslopja in to na mesečno odplačevanje, mesto da plačujete stanarino, plačujete svoj dom.

SPREJEMAMO TIRJATVE DENARJA V STARI DOMOVINI

Ako imate denar v stari domovini in ga želite dobiti sem, tedaj se obrnite do nas.

SLOVENSKO-HRVATSKI ODDELEK

dati Vam hoče vsa pojasnila, ki jih potrebujete. Glavni zastopnik je M. V. Squarey.

Pošiljamo denar v staro domovino cenejše—kod kedaj poprej!!!

Sedanji čas pošiljamo denar po sledečih cenah:

10 kron za \$ 2.05	300 kron za \$ 58.95
20 kron za \$ 4.05	350 kron za \$ 68.85
50 kron za \$ 9.95	400 kron za \$ 78.50
100 kron za \$19.65	450 kron za \$ 88.45
200 kron za \$39.25	500 kron za \$ 98.00
250 kron za \$49.20	1000 kron za \$196.00

Hitite poslati sedaj!

Izrabite ugodno priliko!

Za denar jamčimo!

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. —:—:—: "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

POZOR SLOVENSKI GOSTILNIČARJI!

Tukaj se Vam nudi prilika, da si prihranite denar, ako kupite od tvrdke A. HORWAT. To pa radi tega, ker jaz ne plačujem dragih agentov ali "managerjev" in opravljam sam vse posle.

Moje tvrdka je prva in edina samostojna v Ameriki, ki importira iz Kranjskega: brinjevec, tropinovec in slivovko. Pomnite, da so v resnici samo one pijske pristne, ki nosijo na steklenici napis: "IMPORTED". Tudi izdelujem iz kranjskih zelišč Grenko Vino in Kranjski Grenček (Bitters), te vrste pijske so najbolj zdravilne, kolikor jih je bilo še kdaj na trgu. Prodajam samo na debelo. Pišite po cenik.

A. HORWAT, 600 N. Chicago, St., JOLIET, ILL.

ŠTEDENJE.

Dozdeva se nepotrebno, priporočati narodu, naj si hrani svoj največji zaklad—zdravje—ki se ne da zopet takoj lahko pridobiti, ako je enkrat zgubljen. In vendar vidimo pred nami neverjetno nevarnost, kakor če bi narod vabil bolezen in smrt v svoja telesa. Hranite si svoje zdravje bolj kot svoje dolarje. Mi nudimo onim, ki so izgubili svoje dobro zdravje in ga žele zopet nazaj pridobiti

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino

To naravno zdravilo, obstoječe iz čistega rdečega vina in zdravilnih zelišč ima čestokrat zelo hiter in dober učinek, ako se ga redno uživa pri

okorelih jetrih, zapeki, zgubli slasti, nenadni slabosti, bolečinah v čevih, krčih, žledčnem kataru,

in pri vseh boleznih, kjer je treba hitro izčiščenje telesa, ne da bi se ga oslabilo. To sredstvo očaja sestav ter ga usposoblja, da deluje brez prenehanja. V boleznih želodca, jeter in droba deluje dobro.

V LEKARNAH

JOS. TRINER

Izdelujoči kemik

1333-1339 So. Ashland Ave.

Chicago, Ill.

Trinerjev liniment imajte vedno pri roki. Mogoče, da ga ne rabite danes, zelo dobro vam bo ustregel jutri pri olajšanju bolečin v mišicah ali sklepih. Cena 25c in 50c, po pošti 35c in 60c.